Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου

Μεταπτυχιακό πρόγραμμα στη Δημόσια Διοίκηση

(Master in Public Administration)

Εκπαιδευτική κατεύθυνση

Διπλωματική Εργασία

«Οι ειδικότερες νομοθετικές και διοικητικές ρυθμίσεις οργάνωσης και λειτουργίας σχολικών μονάδων Α΄ βαθμού: παρούσα κατάσταση, προβλήματα, προτάσεις βελτίωσης»

Φοιτήτρια: Ροδούλα Παρασκευά Αρ. Μητρώου: 1153303208

Επιβλέπων: Δρα. Κωνσταντίνος ΓΕ Αθανασόπουλος

ΚΥΠΡΟΣ 2017

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Οι ειδικότερες νομοθετικές και διοικητικές ρυθμίσεις οργάνωσης και λειτουργίας σχολικών μονάδων Α΄ βαθμού: παρούσα κατάσταση, προβλήματα, προτάσεις βελτίωσης

Ροδούλα Παρασκευά

Μεταπτυχιακή εργασία που υποβάλλεται στο καθηγητικό σώμα για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων απόκτησης του Τίτλου του Προγράμματος «Δημόσια Διοίκηση» εκπαιδευτικής κατεύθυνσης, της Σχολής Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης του Πανεπιστημίου Νεάπολις Κύπρου.

Εγκεκριμένο από την εξεταστική επιτροπή

Ιδιότητα Μέλους Εισηγητικής Επιτροπής	**Ερευνητικός Σύμβουλος**	**Μέλος 1 (Εισηγητής)**
Υπογραφή		
Όνομα		
Ημερομηνία	/ /	/ /

Κύπρος, 2017

Copyright © 2017, Ροδούλα Παρασκευά
Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Παρασκευά Ροδούλα

«Οι ειδικότερες νομοθετικές και διοικητικές ρυθμίσεις οργάνωσης και λειτουργίας σχολικών μονάδων Α΄ βαθμού: παρούσα κατάσταση, προβλήματα, προτάσεις βελτίωσης»

(Υπό την επίβλεψη του Δρα. Κωνσταντίνου ΓΕ Αθανασόπουλου)

Εισαγωγή: Το σχολείο αποτελεί την διαδρομή για την παροχή γνώσεων και την ανάπτυξη δεξιοτήτων, που ουσιαστικά παραμένουν εγκλωβισμένες σε συγκεκριμένα πρότυπα, καθώς οι κοινωνικές ανάγκες μεταβάλλονται, επηρεασμένες από πολιτικές, οικονομικές και πολιτισμικές επιδράσεις και απαιτούν να προσφέρει, μεταξύ των άλλων δεξιοτήτων και κοινωνικές δεξιότητες. Οι τάσεις αυτές επηρεάζουν τα εκπαιδευτικά συστήματα, που προσπαθούν να καλύψουν ικανοποιητικά τις ανάγκες, ώστε να είναι όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά.

Το όραμα του Υπουργείου Παιδείας και πολιτισμού της χώρας μας στοχεύει: «Σε ένα ανθρώπινο, δημοκρατικό και σύγχρονο σχολείο, διαμορφώνει τους ενεργούς πολίτες του αύριο, παρέχοντας τα εφόδια να αναπτύξουν ολοκληρωμένες προσωπικότητες αλλά και ικανότητες, που θα τους επιτρέψουν να αναζητήσουν και να υλοποιήσουν τα δικά τους οράματα και επιδιώξεις, κάνοντας όλους εμάς περήφανους για τα δικά μας παιδιά».

Για την ικανοποίηση των απαιτήσεων αυτών χρειάζεται η λειτουργία του μοντέλου αποτελεσματικού σχολείου, το οποίο προσπαθεί να ερευνήσει και να απαντήσει στο πρόβλημα της σχολικής κινητικότητας και επιτυχίας των μαθητών.

Σκοπός: Για τον λόγο αυτό θεωρείται απαραίτητη η διεξαγωγή μιας κριτικής βιβλιογραφικής ανασκόπησης που σκοπό έχει την αποτύπωση της παρούσας κατάστασης της λειτουργίας των σχολικών μονάδων έτσι ώστε να εντοπιστούν τα προβλήματα που ενδεχομένως να υπάρχουν στη πρωτοβάθμια εκπαίδευση της χώρας και να προταθούν μέθοδοι/ λύσεις για την βελτιστοποίηση και επίτευξη του σκοπού.

Μεθοδολογία: Η μέθοδος που εφαρμόστηκε στη διεξαγωγή της εργασίας ήταν η ανασκόπηση άρθρων που έχουν αναλύσει θέματα οργάνωσης και λειτουργίας σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η αναζήτηση της σχετικής εγχώριας και διεθνούς βιβλιογραφίας πραγματοποιήθηκε στην ηλεκτρονική βάση δεδομένων Google Scholar/

ιστοσελίδες υπουργείων παιδείας και αφορούσε στη χρονική περίοδο 2005-2017, με λέξεις κλειδιά για τον εντοπισμό των κατάλληλων άρθρων και θέτοντας κριτήρια επιλογής/αποκλεισμού για την ένταξή τους στην εργασία.

Αποτελέσματα: Χαρακτηριστικό γνώρισμα του εκπαιδευτικού συστήματος της Ανεξάρτητης Κύπρου, είναι η απουσία ενιαίας προσέγγισης, η ελλιπής σύνδεση και η ανεπαρκής κοινή δράση, κατά κύριο λόγο ανάμεσα στις Διευθύνσεις Δημοτικής, Μέσης Γενικής και Τεχνικής Εκπαίδευσης, με τις ανάλογες επιπτώσεις στη συνέχεια και τη συνοχή της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Μέσα στη σύγχρονη κοινωνικό-οικονομική και πολιτική κατάσταση, το κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα καλείται να αντιμετωπίσει τις νέες προκλήσεις, να ικανοποιήσει τις ποικίλες ανάγκες και να επιλύσει τα προβλήματα που προκύπτουν στο πλαίσιο μιας κοινωνίας που στηρίζεται στη γνώση.

Συμπεράσματα: Ο αποτελεσματικότερος ίσως τρόπος, για προώθηση των αλλαγών που απαιτούνται είναι η ενιαία και ολιστική θεώρηση του εκπαιδευτικού συστήματος από την προδημοτική μέχρι την τριτοβάθμια εκπαίδευση, ώστε να διασφαλίζεται η συνέχεια και η συνέπεια της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Λέξεις- κλειδιά: εκπαιδευτικό σύστημα Κύπρου, αποτελεσματικό σχολείο, οργάνωση και διοίκηση κυπριακού εκπαιδευτικού συστήματος.

ABSTRACT

Paraskeva Rodoula

The specific legislative and administrative arrangements for the organization and operation of primary school units: present situation, problems, suggestions for improvement"

(Under the supervision of Dr. Konstantinou GE Athanasopoulou)

Introduction: The school is the way to provide knowledge and develop skills that are essentially locked into specific standards as social needs change, influenced by political, economic and cultural influences, and require, among other skills, social skills. These tendencies affect educational systems that try to meet the needs to be as effective as possible.

The vision of the Ministry of Education and Culture of our country aims at: «in a human, democratic and modern school, we are shaping the active citizens of tomorrow by providing them with the skills to develop integrated personalities but also competencies that will enable them to seek and implement the Our own visions and aspirations, making us all proud of our own children».

To meet these requirements, an effective school model is needed to try and investigate and respond to the problem of school mobility and student success.

Purpose: For this reason, it's considered necessary to carry out a critical bibliographic review to illustrate the present situation of the operation of the school units in order to identify the problems that may exist in the country's primary education and to propose methods / solutions for the improvement and achieving the goal.

Methodology: The method used to conduct the study was the review of articles that have analysed issues of organization and operation of primary school units. The search for relevant domestic and international literature was conducted in the Google Scholar database/ education ministry websites and concerned the 2005-2017 period, with key words to identify the appropriate articles and setting selection /exclusion criteria for their entry into study.

Results: A characteristic feature of the Independent Cyprus education system is the lack of a unified approach, inadequate connection and inadequate joint action, primarily between the Primary and Secondary General and Technical Education Departments, with the consequent impact on the continuity and the coherence of the education provided. Within the modern

social, economic and political context, the Cypriot education system is called upon to meet the new challenges, to meet the diverse needs and to solve the problems that arise within a knowledge-based society.

Conclusions: The most effective way to promote the necessary changes is to have a holistic and holistic view of the education system from pre-school education to higher education to ensure the continuity and consistency of the education provided.

Key words: Cyprus educational system, effective school, organization and administration of Cypriot educational system.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στο σημείο αυτό επιθυμώ να εκφράσω την ευγνωμοσύνη και τις ευχαριστίες μου στον επιβλέπων καθηγητή και συντονιστή Δρα. Κωνσταντίνο Αθανασόπουλο, ο οποίος με βοήθησε να εκπονήσω την μεταπτυχιακή μου εργασία, παρέχοντας μου πολύτιμες γνώσεις και συμβουλές καθ' όλη τη διάρκεια της.

Οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένεια μου για την συμπαράσταση και την κατανόηση που έδειξαν καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Contents

Σελίδα τιτλου ii

Copyright iii

ΠΕΡΙΛΗΨΗ iv

ABSTRACT vi

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ viii

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ xi

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ xi

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ xi

ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ 13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 13

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ 13

1.1. θεωρητικό υπόβαθρο μελέτης 14

1.1.1. Περιγραφή του προβλήματος 15

1.1.2. Υφιστάμενη γνώση 15

1.2. Σκοπός και επιμέρους στόχοι 19

1.3. Μεθοδολογία 19

1.4. Καινοτομία/ Αναβάθμιση υφιστάμενης γνώσης/ Προστιθέμενη αξία και Όφελος 19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 21

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΥΠΡΟΥ 21

2.1. Βαθμίδες εκπαίδευσης 21

2.2. Δημόσια Εκπαίδευση Κύπρου. Κυριότερα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού συστήματος 24

2.3. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ 24

2.3.1 Ιστορική αναδρομή 24

2.3.2. Ιστορική αναδρομή Δημοτικής Εκπαίδευσης 25

2.3.3. Πρωτοβάθμια εκπαίδευση 29

2.4. Νομοθεσία και κανονισμοί Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης 30

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 33

3. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 33

I. Διευθυντής Δημοτικής Εκπαίδευσης (Δ.Δ.Ε.) 33

II. Γενικός Επιθεωρητής Δημοτικής Εκπαίδευσης (Γ.Ε.Δ.Ε.) 33
III. Πρώτοι Λειτουργοί Εκπαίδευσης (Π.Λ.Ε.) 34
IV. Επαρχιακά Γραφεία Παιδείας 35
3.1. Διεύθυνση σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης 36
3.1.1. Ρόλος Διεύθυνσης σχολικής μονάδας (Διευθυντής) 37
3.2. Η εκπαιδευτική διοίκηση στην Κύπρο 38
3.3. Σχολικές Μονάδες Α΄ βαθμού 39
3.3.1. Νηπιαγωγεία 39
3.3.2. Δημοτικά Σχολεία 40
3.3.3. Ειδικά σχολεία 40
3.3.4. Κατεχόμενα Σχολεία 41
3.4. Δράσεις έσω και εξωστρέφειας 42
3.4.1. Κυπριακή Εκπαιδευτική Αποστολή στη Μεγάλη Βρετανία 42
3.4.2. Εκπαίδευση Ελλήνων της Διασποράς 42
3.4.3. Εκπαιδευτικές και Θερινές Κατασκηνώσεις 42

ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ 44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 44
Ειδικότερες νομοθετικές και διοικητικές ρυθμίσεις οργάνωσης και λειτουργίας σχολικών μονάδων Α΄ βαθμού στην Κύπρο 44
4.1. Προδημοτκή εκπαίδευση 44
4.1.1. Κριτήρια και διαδικασία επιλογής παιδιού για φοίτηση σε δημόσιο νηπιαγωγείο 45
4.2. Προαιρετικό Ολοήμερο Σχολείο 46
4.3. Δημοτική εκπαίδευση 47
4.3.1. Τάξεις μικτής ικανότητας 49
4.3.2. Ολοήμερο Σχολείο 49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 51
Παρούσα κατάσταση – προβλήματα στο εκπαιδευτικό Σύστημα Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Κύπρου 51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 54
Προτάσεις αποτελεσματικής οργάνωσης και λειτουργίας του πρωτοβάθμιου συστήματος εκπαίδευσης της Κύπρου 54

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ/ ΣΥΖΗΤΗΣΗ 56

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....57
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....61

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Μοντέλα σχολικής αποτελεσματικότητας 17

Πίνακας 2: Πρώτος Ιστορικός Σταθμός/ Περίοδος: 1965-1974.....25

Πίνακας 3: Δεύτερος Ιστορικός Σταθμός/Περίοδος: 1975-2004 26

Πίνακας 4:Τρίτος Ιστορικός Σταθμός/ Περίοδος: 2005-2015.....27

Πίνακας 5: Κριτήρια επιλογής των παιδιών 3 - 4 8/12 χρονών για τη φοίτηση σε δημόσιο νηπιαγωγείο και τα οποία εφαρμόζονται κατά προτεραιότητα 45

Πίνακας 6: Στατιστικά στοιχεία Διεύθυνσης Δημοτικής Εκπαίδευσης 47

Πίνακας 7: Βασικοί δείκτες εκπαίδευσης.....51

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1: Δομή του Εκπαιδευτικού Συστήματος της Κύπρου.....21

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Οργανόγραμμα Διεύθυνσης Δημοτικής εκπαίδευσης.....35

Διάγραμμα 2: Στατιστικά στοιχεία εφαρμογής του θεσμού ΠΟΔ.....49

Διάγραμμα 3: Ποσοστό των δαπανών για την εκπαίδευση επί των συνολικών δημόσιων δαπανών στην Κύπρο και σε άλλες χώρες που εφάρμοσαν ή εφαρμόζουν πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής.....52

ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το σχολείο επιτελεί μια ιδεολογική-κοινωνικοποιητική λειτουργία, μεταβιβάζοντας κυρίαρχα κανονιστικά-πολιτισμικά στοιχεία στους μαθητές, (π.χ. τρόπους σκέψης και βασικούς προσανατολισμούς), καθώς επίσης και αντίστοιχα πρότυπα, κίνητρα και αντιλήψεις περί δικαίου και ηθικής. Επιτελεί μία τεχνική-μαθησιακή λειτουργία, μεταβιβάζοντας πολιτισμικά-τεχνικά στοιχεία (π.χ. γραφή, ανάγνωση, αριθμητική, κ.α.) προκειμένου οι μαθητές να καταστούν ικανοί για ενεργή συμμετοχή στους διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής (Κωνσταντίνου,1994).

Επιπλέον, επιτελεί μια κουστωδιακή λειτουργία, απελευθερώνοντας τους γονείς από τον παιδαγωγικό ρόλο τους, με αποτέλεσμα την περιοδική αποδέσμευση διαθέσιμης εργατικής δύναμης (κοινωνική πρόνοια) (Κωνσταντίνου,1994).

Η κοινωνία, ωστόσο, μεταβάλλεται και μαζί της μεταβάλλεται και το σχολείο. Αυτές οι μεταβολές αντανακλώνται αναγκαστικά και στο ρόλο του εκπαιδευτικού. Οι κοινωνικό-πολιτισμικές αλλαγές, η εξέλιξη της τεχνολογίας και η ταχύτητα διακίνησης των πληροφοριών, σε συνδυασμό με τη συνεχή αύξηση της γνώσης, διαμόρφωσαν μια άλλη αντίληψη για το ρόλο αλλά και το έργο του εκπαιδευτικού, η οποία ενισχύεται και με τη θεώρηση του εκπαιδευτικού έργου ως κοινωνικού ρόλου (Scheerens and Bosker,1997; Ντούσκας,2005; Scheerens,2000).

Λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη για τον επαναπροσδιορισμό των εκπαιδευτικών συστημάτων, ώστε να επιτευχθεί η προσαρμογή τους στις σύγχρονες πολύπλοκες κοινωνικές συνθήκες, ο απώτερος σκοπός της συγκεκριμένης μελέτης είναι η αποτύπωση των προβλημάτων και η αναζήτηση τρόπων βελτιστοποίησης του συστήματος πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Κύπρου.

1.1. θεωρητικό υπόβαθρο μελέτης

Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα στοχεύουν στη μετάδοση ενός συστήματος γνώσεων και αξιών στη νέα γενιά για την ένταξη και δραστηριοποίησή της μέσα στο κοινωνικό σύνολο (Χατζηχαμπής,2014).

Ζούμε σε μια κοινωνία που χαρακτηρίζεται από πολιτισμική ετερότητα. Ζούμε ταυτόχρονα σε ένα κόσμο, στον οποίο η διαδικασία παγκοσμιοποίησης προχωρά με γρήγορους ρυθμούς. Η πολυπολιτισμικότητα που χαρακτηρίζει τις κοινωνίες, υπαγορεύει την ανάγκη υιοθέτησης νέων προσεγγίσεων στην εκπαίδευση, την κοινωνία, τις διακρατικές σχέσεις και τη συνεργασία (Παπαδόπουλος,2017).

Ο χώρος της διοίκησης της εκπαίδευσης, σε κάθε επίπεδό της παρουσιάζει καθημερινά προβλήματα που καλούνται κάθε φορά τα στελέχη της ή άλλες αρμόδιες αρχές να επιλύσουν.

Η αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών, απαιτεί την προσφυγή στην ισχύουσα νομοθεσία, με την εφαρμογή της οποίας επιτυγχάνεται η ισότιμη αντιμετώπιση και η απόδοση δικαιοσύνης.

Το αίτημα για αποτελεσματικότητα του σχολείου είναι συνυφασμένο με τη λειτουργία του σχολείου ως θεσμού και συνίσταται στην επιτυχή επίδραση της παρεχόμενης συστηματικής εκπαίδευσης στους μαθητές. Συνεπώς, αποτελεί τον βαθμό στον οποίο κάθε σχολείο επιτυγχάνει τους στόχους που το ίδιο θέτει, ανάλογα με το προφίλ των μαθητών και τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν στη σχολική μονάδα ή στο ευρύτερο πλαίσιο στο οποίο βρίσκεται. Αυτό συνεπάγεται ότι η κάθε σχολική μονάδα οριοθετεί την αποτελεσματικότητά της, θέτει στόχους, σχεδιάζει την επίτευξή τους, αξιολογεί την επίτευξη των στόχων αυτών και επανασχεδιάζει (Λιακοπούλου,2014).

Σύμφωνα με τον Scheerens (2000), η οριοθέτηση της αποτελεσματικότητας και ανάλογα με την οπτική που υιοθετείται- διαφοροποιούνται τα κριτήρια με βάση τα οποία αξιολογούμε τον βαθμό στον οποίο ένα σχολείο είναι αποτελεσματικό ή όχι, καθώς και οι υπεύθυνοι φορείς, οι τρόποι και τα μέσα για την επίτευξη της αποτελεσματικότητας:

> Α) Οικονομική προσέγγιση της αποτελεσματικότητας: το σχολείο θεωρείται αποτελεσματικό όταν οι μαθητές επιτυγχάνουν υψηλές ακαδημαϊκές επιδόσεις ή/και άλλα επιτεύγματα και για την ανταπόκριση σ' αυτόν τον στόχο είναι καθοριστικής σημασίας αφενός ο ρόλος όσων αναλαμβάνουν τη διοίκηση του οργανισμού και αφετέρου η διατύπωση ξεκάθαρων στόχων.

Β) Σύμφωνα με την προσέγγιση του σχολείου ως οργανισμού, αποτελεσματικό είναι το σχολείο που επιτυγχάνει να προσαρμόζεται αποτελεσματικά στις εκάστοτε συνθήκες.

1.1.1. Περιγραφή του προβλήματος

Το Εκπαιδευτικό Σύστημα της Κύπρου είναι ένα συγκεντρωτικό και συντηρητικό σύστημα, όπου τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, οι ουσιαστικές διοικητικές αρμοδιότητες είναι ελάχιστες σε επίπεδο σχολείου (Ζεμπύλας,2010).

Αυτό προκύπτει με τη θέσπιση νόμων, διατάξεων, κανονισμών και εγκυκλίων του αρμόδιου υπουργείου (Παιδείας και Πολιτισμού/ ΥΠΠ), το οποίο αποφασίζει για τη λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος με αποτέλεσμα οι ενδιάμεσες εξουσίες να εκτελούν απλώς, χωρίς να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες. Η διοίκηση εκ μέρους των ενδιάμεσων εξουσιών παίρνει ένα απλό διαχειριστικό διεκπεραιωτικό χαρακτήρα. Οι ελλείψεις και οι αδυναμίες στην υφιστάμενη δομή και τον τρόπο οργάνωσης του ΥΠΠ έχουν επισημανθεί κατ' επανάληψη, τόσο μέσα από μελέτες που αφορούν στο Κυπριακό Εκπαιδευτικό Σύστημα όσο και από εντεταλμένους κρατικούς φορείς και άλλους εμπλεκόμενους στο εκπαιδευτικό σύστημα (Τζιαουρή,2007).

Θέματα οργάνωσης, διοίκησης, εποπτείας και διαμόρφωσης αναλυτικών προγραμμάτων, ελέγχονται κεντρικά με αποτέλεσμα την περιορισμένη συμμετοχή των εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας, των εκπαιδευτικών φορέων και της τοπικής αυτοδιοίκησης (Ζεμπύλας,2010).

Το υφιστάμενο σύστημα θεσμοθετήθηκε το 1976 και εφαρμόζεται έκτοτε χωρίς να έχει υποστεί ουσιαστικές τροποποιήσεις (Πασιαρδής,1996;Κυριακίδης,2001) παρόλο που στο φιλοσοφικό και παιδαγωγικό υπόβαθρο της κυπριακής εκπαίδευσης έχουν σημειωθεί σημαντικές αλλαγές (UNESCO,1997).

1.1.2. Υφιστάμενη γνώση

Το πλήθος των ερευνών και η ποικιλία των συμπερασμάτων αναφορικά με τους παράγοντες αποτελεσματικότητας του σχολείου καταδεικνύουν τον προβληματισμό που επικρατεί στην οριοθέτηση των χαρακτηριστικών του αποτελεσματικού σχολείου. Όλες οι μελέτες συγκλίνουν σε κάποια χαρακτηριστικά που είναι κοινά στα αποτελεσματικά σχολεία όπως οι

υψηλές προσδοκίες, η αυξημένη συνεργασία σχολείου-οικογένειας, η αποτελεσματική διοίκηση του σχολείου κ.ά. (MacBeath, 2001; Κατσαρός,2008).

Ωστόσο το γεγονός ότι τα σχολεία αποτελούν κοινωνικά συστήματα συνεπάγεται ότι η αποτελεσματικότητά τους εξαρτάται από τις σχέσεις αλληλεπίδρασης και αλληλεξάρτησης που αναπτύσσουν οι εμπλεκόμενοι με τη μονάδα (Hoy and Miskel,2013).

Η σκιαγράφηση των χαρακτηριστικών του αποτελεσματικού σχολείου και η ταυτόχρονη διαμόρφωση αυτού ενδιαφέρει και απασχολεί τόσο τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές, που είναι οι άμεσα εμπλεκόμενοι στην εκπαιδευτική διαδικασία όσο και τους γονείς των μαθητών αλλά και φορείς της κοινωνίας, καθώς στα πλαίσια αυτής δημιουργείται και συντηρείται ο θεσμός του σχολείου (Πασιαρδή,2001;Καψάλης,2005).

Ο Edmonds (1979), αναφέρετε στους παράγοντες που καθιστούν ένα σχολείο αποτελεσματικό:

- ✓ Στην ισχυρή διοίκηση του σχολείου
- ✓ Στο σχολικό κλίμα που εγγυάται τη μαθησιακή πρόοδο
- ✓ Στις υψηλές προσδοκίες για τις μαθητικές επιδόσεις
- ✓ Στο σαφές πλαίσιο αξιολόγησης των μαθητικών επιδόσεων και
- ✓ Στην έμφαση που δίνεται στην απόκτηση βασικών μορφωτικών δεξιοτήτων.

Σύμφωνα με τους Mortimore et al. (1995) η σχολική αποτελεσματικότητα εξειδικεύεται στα ακόλουθα κύρια γνωρίσματα:

1. **Εκπαιδευτική ηγεσία/ Οργάνωση και διεύθυνση του σχολείου**: Πρωταρχικό μέλημα της διεύθυνσης του σχολείου αποτελεί, η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης και η επιδίωξη της αγαστής συνεργασίας και επικοινωνίας με τους υφιστάμενους εκπαιδευτικούς.
    a. Έμφαση στη σχολική διδασκαλία: Ο χρόνος που αφιερώνεται στη διδασκαλία, η αλληλεπίδραση και η συνεργασία μαθητών-εκπαιδευτικών, επηρεάζουν την ποσότητα και την ποιότητα της μάθησης.

2. **Διαπροσωπικές σχέσεις**: Η ύπαρξη ενός ευνοϊκού κλίματος διευκολύνει τη μάθηση και τη διδασκαλία. Το θετικό σχολικό κλίμα αποτελεί εγγύηση για την πραγμάτωση των στόχων της σχολικής μονάδας.

3. **Υψηλές προσδοκίες των εκπαιδευτικών για όλους τους μαθητές**: Ίση αντιμετώπιση όλων των μαθητών από τους εκπαιδευτικούς και το διευθυντή.

4. **Αξιολόγηση της σχολικής επίδοσης των μαθητών**: Με τη μέτρηση της επίδοσης των μαθητών αξιολογούνται ταυτόχρονα και τα προσφερόμενα εκπαιδευτικά προγράμματα.

5. **Συμμετοχή των γονέων στο σχολείο**: Η ενεργός συμμετοχή των γονέων στη σχολική πραγματικότητα, αναμφισβήτητα διευκολύνει τη διαδικασία της μάθησης (Πασιαρδή,2001).

Στην ποιοτική ερευνητική προσέγγιση (Πουργιαννού,2012) για την διερεύνηση των απόψεων των Ελλήνων εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για το αποτελεσματικό σχολείο προέκυψαν τα εξής: το αποτελεσματικό σχολείο συνδέεται με την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών ενώ, σημαντικότερος παράγοντας αποτελεσματικότητας θεωρείται ο επαγγελματισμός και το μεράκι του δασκάλου. Επισημαίνεται, επίσης, πως η κοινωνικοποίηση των παιδιών και η δόμηση ενός στέρεου γνωστικού υποβάθρου θα πρέπει να αποτελούν τους πρωταρχικούς στόχους ενός αποτελεσματικού σχολείου, ενώ τα κυριότερα αποτελέσματά του προκύπτουν από την επίτευξη αυτών. Οι διοικητικές πρακτικές ενός αποτελεσματικού σχολείου βασίζονται στη συμμετοχή και τη συνεργασία, ενώ το θετικό κλίμα που επικρατεί σ' αυτό συμβάλλει στην ευημερία μαθητών κι εκπαιδευτικών. Επίσης, η ανάγκη προσαρμογής των φυσικών χώρων ενός σχολείου (που επιδιώκει την αποτελεσματικότητα του έργου του) στη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα και προτείνουν ως πλέον κατάλληλη μαθησιακή προσέγγιση την εναλλακτική, με έμφαση στη χρήση νέων τεχνολογιών και βιωματικών διδακτικών μεθόδων.

Πίνακας 1: Μοντέλα σχολικής αποτελεσματικότητας (Cameron,1984)

Μοντέλο	***Χαρακτηριστικά***
ΣΤΟΧΟΚΕΝΤΡΙΚΟ	Αποτελεσματικό είναι το σχολείο που επιτυγχάνει τους στόχους που θέτει. Οι στόχοι είναι σαφείς, κατανοητοί, μετρήσιμοι

	και με καταληκτική ημερομηνία για την επίτευξή τους.
ΣΥΣΤΗΜΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ	Αποτελεσματικό είναι το σχολείο που μπορεί να αποκτήσει σπάνιους και επιθυμητούς πόρους ενώ υπάρχει σαφή σχέση μεταξύ δεδομένων και αποτελεσμάτων.
ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ	Το σχολείο στο εσωτερικό του λειτουργεί με υγιή και ομαλό τρόπο.
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ/ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ	Το σχολείο θέτει ως στόχο την ικανοποίηση των απαιτήσεων εμπλεκομένων/παραγόντων στην εκπαιδευτική διαδικασία.
ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ	Το σχολείο αξιολογείται βάσει της δυνατότητάς του να επιβιώσει της σύγκρισης με άλλες σχολικές μονάδες.
ΟΡΓΑΝΩΣΙΑΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ	Αποτελεσματικό είναι το σχολείο όταν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις αλλαγές του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος στο οποίο ανήκει.
ΑΝΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	Αποτελεσματικό είναι το σχολείο όταν δεν παρατηρούνται χαρακτηριστικά αναποτελεσματικότητας.
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΛΙΚΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ	Η σχολική μονάδα λειτουργεί ως «ανοιχτό» σύστημα, παρατηρώντας το εξωτερικό περιβάλλον και αλληλοεπιδρώντας με αυτό.

Ειδικότερα, οι περισσότεροι ερευνητές καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η αποτελεσματικότητα αφορά κυρίως στην αύξηση της επίδοσης των μαθητών και της ικανοποίησης των ευρύτερων κοινωνικών αναγκών. Ωστόσο, η έννοια της αποτελεσματικότητας, αυτής καθαυτής, εξαρτάται από τα ιδιαίτερα κοινωνικο-πολιτισμικά χαρακτηριστικά του συγκείμενου στο οποίο η σχολική μονάδα δραστηριοποιείται (Πασιαρδής,2004).

1.2. Σκοπός και επιμέρους στόχοι

Απώτερος σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η εκ βαθών ανάλυση του υπάρχοντος εκπαιδευτικού συστήματος όσον αφορά την οργάνωση και λειτουργία των σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Κύπρου, για τον εντοπισμό των προβλημάτων και τρόπων βελτίωσης του συστήματος. Συγκεκριμένα οι επιμέρους στόχοι που βοηθήσαν στην διεκπεραίωση του σκοπού ήταν:

1. Ανάλυση των ειδικών νομοθετικών και διοικητικών ρυθμίσεων οργάνωσης και λειτουργίας των πρωτοβάθμιων σχολικών μονάδων της Κύπρου
2. Παρουσίαση της υπάρχουσας κατάστασης
3. Αναφορά των προβλημάτων που προκύπτουν για την λειτουργία και την οργάνωση των σχολικών μονάδων
4. Προτεινόμενες λύσεις βελτίωσης σύμφωνα με την διεθνή βιβλιογραφία.

1.3. Μεθοδολογία

1. Συστηματική αναζήτηση άρθρων για το θέμα που εξετάζουμε στην ηλεκτρονική βάση δεδομένων Google Scholar και από τις επίσημες ιστοσελίδες των αρμόδιων υπουργείων.
2. Συστηματική επιλογή των μελετών/ άρθρων που προκύπτουν από την πιο πάνω αναζήτηση.
3. Ενδελεχής ανασκόπηση των επιλεγμένων μελετών/ άρθρων και εξαγωγή συμπερασμάτων που προκύπτουν από την επισκόπηση της υπάρχουσας κατάστασης.

1.4. Καινοτομία/ Αναβάθμιση υφιστάμενης γνώσης/ Προστιθέμενη αξία και Όφελος

Η διεξαγωγή της συγκεκριμένης εργασίας βοηθά στην σύνοψη των προβλημάτων του εκπαιδευτικού συστήματος στην Κύπρο σε οργανωτικό και διοικητικό επίπεδο έτσι ώστε να εντοπιστούν τα κενά που υπάρχουν στην βιβλιογραφία.

Η επισκόπηση αυτή, ίσως δημιουργήσει νέα δεδομένα αν και εφόσον διευκρινιστεί ο ρόλος/ επίδραση της κοινωνίας στην αποτελεσματικότητα των σχολείων. Θα μπορούσε να ενισχύσει στο σχεδιασμό μεθόδων και αναδιοργάνωσης των εκπαιδευτικών συστημάτων έτσι ώστε να προσαρμόζονται και να εκσυγχρονίζονται για την επίτευξη της αποτελεσματικότητας τους βάσει προκαθορισμένων στόχων.

Η προστιθέμενη αξία της μελέτης έγκειται στα εξής σημεία:

- Η μελέτη συνεισφέρει στον εντοπισμό και στην εις βάθος κατανόηση των προβλημάτων που προκύπτουν από το συντηρητικό εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας, καθώς επίσης και των παραγόντων που συμβάλλουν στη δυσκολία εφαρμογής αναρρυθμίσεων.
- Τα αποτελέσματα της μελέτης μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως βάση για μια σταθερή εκπαιδευτική πολιτική, έτσι ώστε το εκπαιδευτικό σύστημα να αναγεννηθεί και να αναδημιουργηθεί με σκοπό να προάγει την ευδαιμονία των πολιτών, να εξυπηρετεί τους πολίτες, τις βασικές και τις ανώτερες ανάγκες τους στον καλύτερο δυνατό βαθμό για να μπορούμε να ζούμε σε ένα κράτος ισότητας, δικαίου και ελευθερίας.

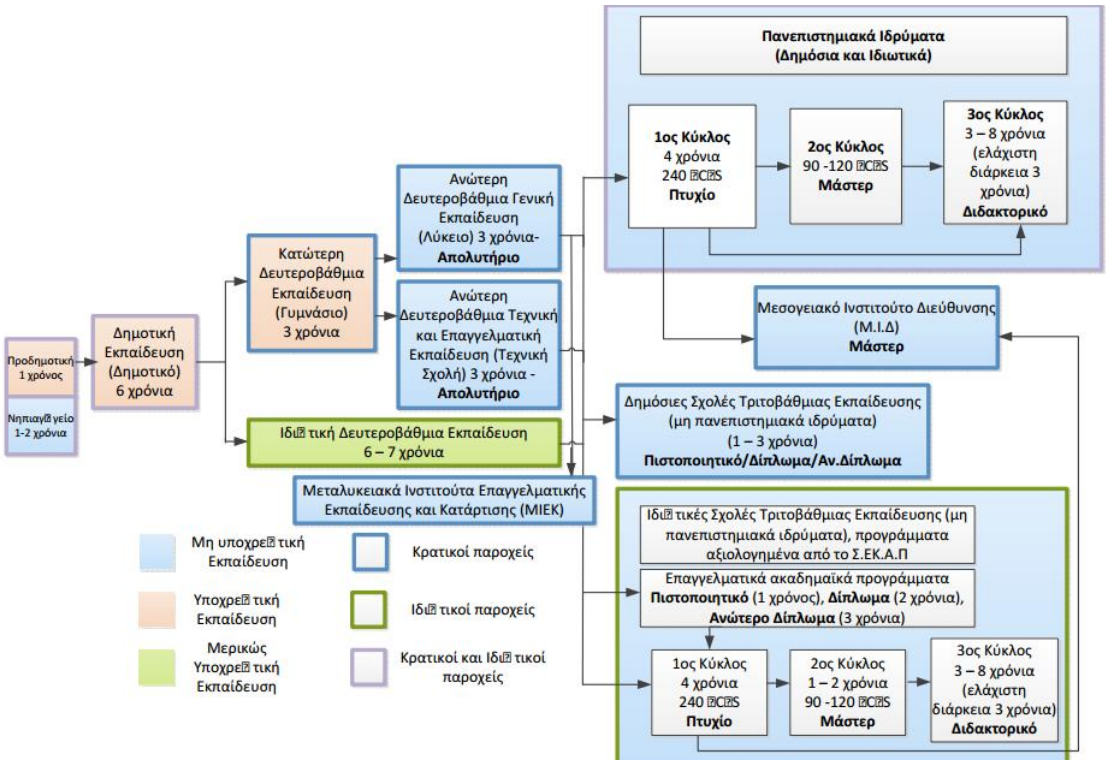
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΥΠΡΟΥ

Υπεύθυνο για την εποπτεία του Εκπαιδευτικού Συστήματος στην Κύπρο είναι το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Η αρχική τυπική εκπαίδευση παρέχεται μέσω δημόσιων και ιδιωτικών οργανισμών προδημοτικής, δημοτικής, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και από δημόσια ινστιτούτα μετα-δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η εκπαίδευση είναι υποχρεωτική και η Δημόσια εκπαίδευση παρέχεται δωρεάν για τις ηλικίες 4- 18 ετών (Euro guidance,2017).

Πιο κάτω αναλύονται οι βαθμίδες εκπαίδευσης του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας.

Σχήμα 1: Δομή του Εκπαιδευτικού Συστήματος της Κύπρου (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού)

2.1. Βαθμίδες εκπαίδευσης

- **Προδημοτική Εκπαίδευση**: είναι διάρκειας ενός χρόνου και η φοίτηση στην προδημοτική τάξη είναι υποχρεωτική για όλα τα παιδιά που έχουν φτάσει στην ηλικία των 4 χρονών και 8 μηνών κατά την 1η Σεπτεμβρίου της τρέχουσας σχολικής χρονιάς (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού/ Διεύθυνση Δημοτικής Εκπαίδευσης). Γίνονται επίσης δεκτά παιδιά άνω των τριών ετών. Αυτό το επίπεδο της εκπαίδευσης έχει ως

σκοπό την ικανοποίηση των αναγκών των παιδιών για ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας σε ένα εμπειρικό περιβάλλον το οποίο τα βοηθά στο να συνειδητοποιήσουν τις δυνατότητές τους και να βελτιώσουν την αυτοεικόνα τους.

- **Δημοτική Εκπαίδευση**: είναι υποχρεωτική για όλα τα παιδιά άνω των 5 8/12 ετών και έχει διάρκεια 6 χρόνια. Σκοπός της Δημοτικής Εκπαίδευσης είναι να δημιουργήσει και να διασφαλίσει τις αναγκαίες εκπαιδευτικές ευκαιρίες για τα παιδιά ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, οικογενειακής και κοινωνικής κατάστασης και πνευματικών ικανοτήτων.
- **Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση**: Η Δευτεροβάθμια Γενική Εκπαίδευση προσφέρεται σε δύο τριετείς κύκλους, το Γυμνάσιο (Κατώτερη Μέση Εκπαίδευση) και το Λύκειο (Ανώτερη Μέση Εκπαίδευση) σε μαθητές ηλικιών μεταξύ 12 και 18 ετών. Το αναλυτικό πρόγραμμα περιλαμβάνει μαθήματα, διαθεματικούς τομείς και διάφορες άλλες δραστηριότητες εκτός του αναλυτικού προγράμματος.

Όσον αφορά την Ανώτερη Μέση Εκπαίδευση, οι μαθητές, έχουν την επιλογή αντί να φοιτήσουν στο Λύκειο να φοιτήσουν στη Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση, η οποία τους προετοιμάζει, παρέχοντας τους γνώσεις και δεξιότητες, για να ενταχθούν στο εργατικό δυναμικό του τόπου ή να ακολουθήσουν ανώτερες σπουδές στον τομέα που τους ενδιαφέρει.

- **Μεταλυκειακή Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (Μεταλυκειακά Ινστιτούτα ΕΕΚ):** προσφέρει εξειδικευμένη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση σε απόφοιτους Μέσης Εκπαίδευσης που επιθυμούν να αποκτήσουν τεχνικές και επαγγελματικές γνώσεις και δεξιότητες σε συγκεκριμένα προγράμματα ή γνωστικά αντικείμενα, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις διαρκώς μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας. Τα προγράμματα προσφέρονται σε απογευματινό χρόνο, σε πενθήμερη βάση και η φοίτησης είναι διετής.
- **Ανώτερη Εκπαίδευση**: Στο παρόν στάδιο, λειτουργούν στην Κύπρο δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης σε πανεπιστημιακό και μη-πανεπιστημιακό επίπεδο.
- **Δημόσιες Σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης**: Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Κύπρο προσφέρεται επίσης από αριθμό Δημόσιων Σχολών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, καμία από τις οποίες δεν έχει καθεστώς πανεπιστημίου. Τα Δημόσια Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης προσφέρουν επαγγελματικά προγράμματα σπουδών η διάρκεια των οποίων εκτείνεται από 1 μέχρι 3 ακαδημαϊκά έτη. Τα προγράμματα αυτά δεν παρέχουν πρόσβαση σε προγράμματα σπουδών δευτέρου

κύκλου. Απαραίτητο προσόν για εισαγωγή στα δημόσια ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης είναι το απολυτήριο ή ισότιμο προσόν. Οι υποψήφιοι φοιτητές εισάγονται στα διάφορα προγράμματα σπουδών με βάση τα αποτελέσματα που έχουν εξασφαλίσει και της σειράς κατάταξής τους στις Παγκύπριες Εξετάσεις.

- **Ιδιωτικές Σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης**: Στο παρόν στάδιο λειτουργούν στην Κύπρο 40 Ιδιωτικές Σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΙΣΤΕ). Οι ΙΣΤΕ δεν έχουν καθεστώς πανεπιστημίου αλλά προσφέρουν τόσο ακαδημαϊκούς όσο και επαγγελματικούς κλάδους σπουδών σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού/ Διεύθυνση Ανώτερης και Ανώτατης εκπαίδευσης) .

Ευκαιρίες για δια βίου εκπαίδευση παρέχονται μέσω της τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης και κατάρτισης. Υπάρχει μεγάλη προσφορά προγραμμάτων για ενήλικες, που έχουν σκοπό να ικανοποιηθούν διάφορες ανάγκες για δια βίου μάθηση. Τα προγράμματα αυτά παρέχονται κυρίως από την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, το Κέντρο Παραγωγικότητας, τα Ιδρύματα Ανώτερης και Ανώτατης Εκπαίδευσης και από κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης (Euro guidance,2017).

Στα πλαίσια της Ειδικής Εκπαίδευσης, λειτουργούν σχολές για Κωφούς, Τυφλούς, καθώς επίσης, και ειδικές σχολές για παιδιά με νοητική και σωματική υστέρηση.

Από το 1963 λειτουργεί Σύστημα Μαθητείας (ΣΜ), στο οποίο φοιτούν κατά κύριο λόγο, όσοι διέκοψαν την σχολική τους εκπαίδευση στο Γυμνασιακό ή στο Λυκειακό κύκλο και που επιθυμούν να εκμάθουν ένα τεχνικό επάγγελμα. Η φοίτηση είναι 2ετής και απονέμεται Πιστοποιητικό Συμπλήρωσης Μαθητείας. Οι μαθητευόμενοι συμβάλλονται με συγκεκριμένο εργοδότη που δεσμεύεται να τους εκπαιδεύει πρακτικά στον χώρο εργασίας και να τους επιτρέπει να φοιτούν σε Τεχνική Σχολή για δυο μέρες την εβδομάδα. Στο ΣΜ εγγράφονται περίπου 220- 250 νέοι μαθητευόμενοι το χρόνο.

Το όλο Σύστημα τελεί υπό την αρμοδιότητα του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Το εκπαιδευτικό μέρος διεκπεραιώνεται από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Η αρχή ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού αποζημιώνει τους εργοδότες για τις δυο μέρες που οι μαθητευόμενοι φοιτούν στην Τεχνική Σχολή (Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, 2007).

2.2. Δημόσια Εκπαίδευση Κύπρου. Κυριότερα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού συστήματος

Το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα στην Κύπρο χαρακτηρίζεται ως συγκεντρωτικό, καθώς το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού είναι υπεύθυνο για την προετοιμασία και την επιβολή της εκπαιδευτικής νομοθεσίας, όπως επίσης και για τη διδακτέα ύλη, το ωρολόγιο πρόγραμμα, τα μαθήματα και τα διδακτικά βιβλία.

Το διδακτικό- εκπαιδευτικό προσωπικό διορίζεται, μετατίθεται και προάγεται από την Επιτροπή Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας, το οποίο είναι ένα ανεξάρτητο πενταμελές σώμα και ο διορισμός τους γίνεται από τον εκάστοτε πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας για περίοδο έξι ετών.

Η εκπαίδευση στην Κύπρο προσφέρεται από δημόσια και ιδιωτικά σχολεία. Τα ιδιωτικά σχολεία χρήζουν διοίκησης από άτομα- ιδιώτες ή ομάδα ατόμων- συμβούλια, αλλά υπόκεινται στην επίβλεψη και τον έλεγχο του αρμοδίου υπουργείου (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού).

Η χρηματοδότηση των δημόσιων σχολείων εξασφαλίζεται κυρίως από δημόσια κονδύλια, ενώ τα ιδιωτικά σχολεία από τις εισπράξεις διδάκτρων. Η ανέγερση, η συντήρηση και ο εξοπλισμός των δημοσίων σχολείων είναι ευθύνη των Σχολικών Εφορειών κάτω από την επίβλεψη των Τεχνικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, 2007).

2.3. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

2.3.1 Ιστορική αναδρομή

Το Υπουργείο Παιδείας, ιδρύθηκε την 1η Απριλίου 1965 και εξελίχθηκε παράλληλα με την Κυπριακή Δημοκρατία και συνέβαλε με κάθε τρόπο στην άνοδο του μορφωτικού επιπέδου των πολιτών. Ταυτόχρονα στήριξε την κοινωνία με δυναμισμό σε όλες τις δύσκολες στιγμές της ιστορίας της. Μετά την τουρκική εισβολή του 1974, πραγματοποίησε ένα κυριολεκτικό άθλο, αλλά κατάφερε να παρακάμψει δυσκολίες και αδυναμίες και όλα τα παιδιά να λαμβάνουν μόρφωση και σίτιση (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού,2015).

2.3.2. Ιστορική αναδρομή Δημοτικής Εκπαίδευσης

Τα γεγονότα που σημάδεψαν την ιστορία της Δημοτικής Εκπαίδευσης κατά τη διάρκεια των τελευταίων πενήντα χρόνων, θα μπορούσαν να ξεχωρίσουν τρεις κύριες ιστορικές περίοδοι, με βάση τη σημαντικότητα που αυτά είχαν είτε ως προς την ίδια την εξέλιξη της Δημοτικής Εκπαίδευσης, είτε ως προς το ευρύτερο περιεχόμενό της, είτε ως προς τους λειτουργούς της:

1. (1965-1974), με αφετηρία την ίδρυση του Υπουργείου Παιδείας και καταληκτικό σταθμό το πραξικόπημα και την εισβολή.
2. (1975-2004), την οποία σηματοδοτεί μια σειρά από αλλαγές, με στόχο την ανταπόκριση του εκπαιδευτικού συστήματος στις απαιτήσεις και τις ανάγκες της κοινωνίας, που δημιουργήθηκαν ως αποτέλεσμα της τουρκικής εισβολής και κατοχής.
3. (2005-2015), με βασική παράμετρο αναφοράς τις συστηματικές προσπάθειες που καταβάλλονται για εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, με απώτερο στόχο τον εκσυγχρονισμό του κυπριακού εκπαιδευτικού συστήματος, τόσο σε επίπεδο δομών όσο και σε επίπεδο περιεχομένου (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού,2015).

Στη βάση των πιο πάνω επισημάνσεων, τρεις ιστορικοί σταθμοί κρίνονται ως άξιοι ιδιαίτερης σημασίας και προσοχής στην εξέλιξη και πορεία της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Πίνακας 2: Πρώτος Ιστορικός Σταθμός/ Περίοδος: 1965-1974

1965	Καταργείται η Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση και ιδρύεται το Υπουργείο Παιδείας
1965	Ο κύκλος σπουδών της Παιδαγωγικής Ακαδημίας Κύπρου (Π.Α.Κ.) από διετής γίνεται τριετής, ακολουθώντας τη μεταρρύθμιση που είχε ήδη τεθεί σε εφαρμογή στην Ελλάδα
1967	Στα δημοτικά σχολεία γίνεται πειραματική εισαγωγή των *«Νέων Μαθηματικών»*
1968	Για πρώτη φορά εισάγεται στα δημοτικά σχολεία το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο

1969	Θεσπίζεται ο *«Περί Δημόσιας Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας Νόμος»*
1970	Το Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης αρχίζει την προσπάθεια συγγραφής και έκδοσης διδακτικών βιβλίων, κάνοντας αρχή με το Κυπριακό Ανθολόγιο
1971	Εισάγεται ο θεσμός του Βοηθού Διευθυντή και καταργείται η θέση Διδασκάλου Α΄ που ίσχυε μέχρι τότε
1972	Υιοθετείται η σταδιακή εφαρμογή της πρωινής φοίτησης στα δημοτικά σχολεία με την κατάργηση των απογευματινών μαθημάτων
1974	Η τουρκική εισβολή και η κατοχή του 37% του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας οδηγεί στην ανάγκη αναθεώρησης των εκπαιδευτικών προτεραιοτήτων

Πίνακας 3: Δεύτερος Ιστορικός Σταθμός/Περίοδος: 1975-2004

1975-1976	Η έξοδος της μητέρας στην αγορά εργασίας οδηγεί στην κατακόρυφη ζήτηση για νηπιαγωγεία και νηπιαγωγικούς σταθμούς, οδηγώντας στη συγκρότηση του πρώτου Τμήματος Νηπιαγωγών στην Π.Α.Κ.
1976-1980	Εγκαινιάζεται η πρώτη μετα-αποικιακή εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, με βασικό άξονα τη δημοκρατικοποίηση της εκπαίδευσης
1976	Εφαρμόζεται στα σχολεία η χρήση της καθομιλουμένης νεοελληνικής γλώσσας
1976	Θεσμοθετούνται οι κανονισμοί αξιολόγησης και επιθεώρησης των εκπαιδευτικών λειτουργών
1981	Τίθεται σε εφαρμογή το Αναθεωρημένο Αναλυτικό Πρόγραμμα

1982	Εφαρμόζεται το μονοτονικό σύστημα γραφής
1991	Εισάγεται ο θεσμός της πενθήμερης εβδομάδας εργασίας στη δημοτική εκπαίδευση
1992	Δημιουργείται η θέση του Πρώτου Λειτουργού Εκπαίδευσης
1992	Το Πανεπιστήμιο Κύπρου δέχεται τους πρώτους του φοιτητές και ένα από τα πρώτα τμήματά του είναι το Τμήμα Επιστημών της Αγωγής, που αντικατέστησε την Π.Α.Κ.
1999	Εφαρμόζεται το Προαιρετικό Ολοήμερο Σχολείο
1997	Θεσπίζονται οι «Περί Λειτουργίας των Δημόσιων Σχολείων Στοιχειώδους Εκπαιδεύσεως Κανονισμοί», οι οποίοι καθορίζουν το θεμελιώδες πλαίσιο λειτουργίας των σχολικών μονάδων
2001	Θεσπίζονται και τίθενται σε εφαρμογή ο «Περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Νόμος» και οι σχετικοί Κανονισμοί
2004	Διορίζεται επιτροπή επτά πανεπιστημιακών, η οποία καταθέτει έκθεση με τίτλο «Δημοκρατική και Ανθρώπινη Παιδεία στην Ευρωκυπριακή Πολιτεία», που αποτελεί τη βάση της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης
2004	Εισάγεται η δωρεάν υποχρεωτική προδημοτική εκπαίδευση ενός έτους πριν από την εισδοχή του παιδιού στο δημοτικό σχολείο

Πίνακας 4:Τρίτος Ιστορικός Σταθμός/ Περίοδος: 2005-2015

2006	Εισάγεται ο θεσμός του Ενιαίου Ολοήμερου Σχολείου, ο οποίος εφαρμόζεται σε αριθμό σχολείων σε όλες τις επαρχίες

2009	Συστήνεται επιστημονική επιτροπή για τη διαμόρφωση Νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων
2010	Ολοκληρώνεται η προσπάθεια της συγγραφής των Νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων, εγκαινιάζεται η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και ετοιμάζεται ανάλογο υποστηρικτικό υλικό
2010	Εφαρμόζεται πλήρως η μείωση του μέγιστου αριθμού παιδιών, σε όλες τις τάξεις, στους 25 μαθητές
2011	Εισάγονται Νέα Αναλυτικά και Ωρολόγια Προγράμματα
2013	Συστήνονται η Επιστημονική Επιτροπή για τον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος και η Διατμηματική Επιτροπή για αξιολόγηση των Αναλυτικών Προγραμμάτων
2014	Εκπονείται τριετής Στρατηγικός Σχεδιασμός της Διεύθυνσης Δημοτικής Εκπαίδευσης, με καθορισμό στρατηγικών στόχων και δραστηριοτήτων
2014	Παραδίδονται στους εμπλεκόμενους φορείς οι προτάσεις για το «Νέο σύστημα διορισμών στην εκπαίδευση», το «Νέο σύστημα αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών» και τη «Νέα ενιαία πολιτική για την επιμόρφωση και την κατάρτιση των εκπαιδευτικών λειτουργών»
2015	Παραδίδονται στους εμπλεκόμενους φορείς οι αναθεωρημένες προτάσεις για την «Επαγγελματική Μάθηση των εκπαιδευτικών λειτουργών» και το «Σύστημα διορισμών στην εκπαίδευση», καθώς και η πρόταση για το «Νέο Ωρολόγιο Πρόγραμμα»
2015	Εισαγωγή του θεσμού του Θερινού Δημόσιου Δημοτικού Σχολείου, σε πιλοτική βάση

2.3.3. Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Η Δημοτική Εκπαίδευση στη Κύπρο αποτελεί την πρώτη βαθμίδα της εκπαίδευσης και έχει ως βασικό στόχο, την οργάνωση, εξασφάλιση και προσφορά ευκαιριών ανάπτυξης των παιδιών σε γνωστικό, συναισθηματικό και ψυχοκινητικό επίπεδο.

Προσφέρεται υποχρεωτικά σε όλα τα παιδιά- κάτοικοι της χώρας, ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, χώρας προέλευσης, οικογενειακής κατάστασης, κοινωνικού υπόβαθρου και πνευματικών δυνατότητων.

Το αναλυτικό πρόγραμμα των σχολείων, καθώς και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται στην τάξη, δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στη διαδικασία της μάθησης και επικεντρώνονται σε στρατηγικές που βοηθούν τους μαθητές να μάθουν πώς να μαθαίνουν, όπως επίσης και πώς να αναπτύσσουν κριτική και δημιουργική σκέψη.

Βασικό της μέλημα, είναι και η προσπάθεια που καταβάλλεται, ώστε οι μαθητές να γνωρίσουν και να αγαπήσουν την εθνική τους κληρονομιά και να συνειδητοποιήσουν την εθνική τους ταυτότητα που ορίζεται από την:

- ✓ ελληνική γλώσσα,
- ✓ ελληνορθόδοξη θρησκεία,
- ✓ ιστορία,
- ✓ τον πολιτισμό και
- ✓ την παράδοση του τόπου μας.

Παρόλα αυτά, διακρίνεται η συναίσθηση της ευθύνης έναντι των πολυπολιτισμικών τάσεων που αναπτύσσονται στον σύγχρονο κόσμο με την παγκοσμιοποίηση, βοηθώντας τα παιδιά να αποκτήσουν διαπολιτισμική συνείδηση, καλλιεργώντας τους στάσεις αποδοχής και σεβασμού της διαφορετικότητας των μελών των άλλων εθνικών ομάδων, συμβάλλοντας έτσι στην αρμονική συνύπαρξη όλων των μαθητών ενός σχολείου, ανεξάρτητα από τις διαφορετικές εθνικές (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού/ Διεύθυνση Δημοτικής Εκπαίδευσης).

Οι διάφοροι τομείς που υπάγονται στην αρμοδιότητα της Διεύθυνσης Δημοτικής Εκπαίδευσης περιλαμβάνουν την:

1. Δημοτική Εκπαίδευση (Δημοτικά Σχολεία: Δημόσια και Ιδιωτικά),
2. Προδημοτική Εκπαίδευση (Νηπιαγωγεία: Δημόσια, Κοινοτικά, Ιδιωτικά),

3. Ειδική Εκπαίδευση (Ειδικά Σχολεία, Ειδικές Μονάδες και παροχή εξατομικευμένης βοήθειας σε παιδιά με ειδικές ανάγκες ενταγμένα σε δημοτικά σχολεία και νηπιαγωγεία),
4. Κυπριακή Εκπαιδευτική Αποστολή (Παροικιακά Σχολεία στη Μεγάλη Βρετανία),
5. Εκπαίδευση Ελλήνων της Διασποράς,
6. Εκπαιδευτικές και Θερινές Κατασκηνώσεις και
7. Επιμορφωτικά Κέντρα.

2.4. Νομοθεσία και κανονισμοί Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Το Υπουργικό Συμβούλιο, ασκώντας τις εξουσίες που του παρέχει το άρθρο 5 του περί Στοιχειώδους Εκπαιδεύσεως Νόμου, εκδίδει τους ακόλουθους Κανονισμούς που αναφέρονται ως οι περί Λειτουργίας των Δημόσιων Σχολείων Δημοτικής Εκπαίδευσης Κανονισμοί του 2008 έως 2012 (Επίσημη Εφημερίδα Κυπριακής Δημοκρατίας, Παράρτημα Τρίτο, 2012). Μεταξύ άλλων επιλέχθηκαν ενδεικτικά οι πιο κάτω:

- ***Διοίκηση***. Τα δημόσια σχολεία Δημοτικής Εκπαίδευσης υπάγονται διοικητικά στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού το οποίο έχει ευθύνη για τη λειτουργία τους.
- ***Τύποι σχολείων και αριθμός παιδιών***. Τα δημοτικά σχολεία και νηπιαγωγεία διαβαθμίζονται ως εξής:
    - Σχολεία με 1 δάσκαλο: Μονοδιδάσκαλα
    - Σχολεία με 2 δασκάλους: Διδιδάσκαλα
    - Σχολεία με 3 ή περισσότερους δασκάλους: Πολυδιδάσκαλα.
- Ο αριθμός των παιδιών στους διάφορους τύπους δημοτικών σχολείων και νηπιαγωγείων καθορίζεται εκάστοτε με απόφαση του Υπουργού.
- ***Διεύθυνση δημοτικών σχολείων και νηπιαγωγείων***.
    - Διδιδάσκαλα σχολεία διευθύνονται από βοηθό διευθυντή και στην περίπτωση ομοιόβαθμων δασκάλων από τον αρχαιότερο εκπαιδευτικό λειτουργό, της αρχαιότητας τους κρινομένης με βάση τον περί Δημόσιας Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας Νόμο.
    - Πολυδιδάσκαλα σχολεία διευθύνονται από διευθυντή σύμφωνα με τα οικεία σχέδια υπηρεσίας.
- ***Συγχώνευση δημοτικών σχολείων ή νηπιαγωγείων***. Το Υπουργικό Συμβούλιο μπορεί, αν συντρέχουν αποχρώντες λόγοι, οι οποίοι υποβάλλονται ενώπιον του από τις κοινότητες μέσω της Αρμόδιας Αρχής, να επιτρέψει τη συνέχιση της λειτουργίας

δημοτικού σχολείου με αριθμό μαθητών μικρότερο από 15 και νηπιαγωγείου με αριθμό μαθητών μικρότερο από 10.

- ***Ομαλή λειτουργία των σχολείων και παιδαγωγικά μέτρα πειθαρχίας***. Η πειθαρχία, αν και είναι αποτέλεσμα της παιδείας, αποτελεί προϋπόθεση για την προαγωγή του σχολικού έργου και της ενδεδειγμένης συμπεριφοράς των παιδιών και επιδιώκεται με την παιδαγωγική πειθώ. Βασικός μακροπρόθεσμος στόχος είναι η ανάπτυξη σε κάθε μαθητή της ικανότητας για ενσυνείδητη αυτοπειθαρχία.

  Το Υπουργείο ετοιμάζει και αποστέλλει στα σχολεία πλαίσιο γενικού κώδικα καλής συμπεριφοράς. Στην προετοιμασία του κώδικα λαμβάνουν μέρος παιδαγωγοί, ειδικοί επιστήμονες και η Υπηρεσία Εκπαιδευτικών Ψυχολόγων του Υπουργείου.
- ***Αναλυτικό και ωρολόγιο Πρόγραμμα***. Το αναλυτικό και το ωρολόγιο πρόγραμμα των σχολείων Δημοτικής Εκπαίδευσης καθορίζονται με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου κατόπιν σχετικής πρότασης του Υπουργείου.

  Νοείται ότι ο διευθυντής μπορεί, ύστερα από έγκριση του Διευθυντή Δημοτικής Εκπαίδευσης, να απαλλάξει μαθητή, που δεν είναι Χριστιανός Ορθόδοξος, ύστερα από αίτηση του κηδεμόνα του, από την υποχρεωτική παρακολούθηση του μαθήματος των Θρησκευτικών.
- ***Σύνθεση, λειτουργία, αρμοδιότητες διδασκαλικού συλλόγου***. Το διδακτικό προσωπικό κάθε σχολείου απαρτίζει το διδασκαλικό σύλλογο του σχολείου.

  Ο διδασκαλικός σύλλογος αποτελεί το ανώτατο σώμα μέσα στο σχολείο και έχει την ευθύνη για την υλοποίηση των εκπαιδευτικών στόχων, όπως καθορίζονται από την πολιτεία και τις εκπαιδευτικές αρχές.
- ***Κηδεμόνες παιδιών***. Φυσικός κηδεμόνας του παιδιού είναι ο πατέρας του ή η μητέρα του. Κανένας άλλος δεν μπορεί να είναι κηδεμόνας, εφόσον οι γονείς του παιδιού κατοικούν στην περιοχή όπου βρίσκεται το σχολείο. Σε περίπτωση απουσίας του φυσικού κηδεμόνα, αυτός ορίζει γραπτώς τον αντικαταστάτη του. Σε περίπτωση που υπάρχει αμφισβήτηση του φυσικού κηδεμόνα, αυτός ορίζεται από το δικαστήριο.
- ***Τήρηση αρχείου***. Σε κάθε σχολείο τηρείται, για σκοπούς διοίκησης και λειτουργίας, αρχείο που περιλαμβάνει τα πιο κάτω: Μητρώο, Μαθητολόγιο, Αναλυτικό Πρόγραμμα, Κατάλογοι Φοίτησης, Βιβλίο Περιουσίας, Τριμηνιαία Σχέδια Εργασίας, Κατάλογοι Βιβλίων Βιβλιοθήκης, Βιβλίο ή Φάκελος Πρακτικών Συνεδριάσεων Διδασκαλικού Συλλόγου, Φάκελος Εγκυκλίων, Φάκελοι Αλληλογραφίας, Φάκελος Συνδέσμου Γονέων και άλλα βιβλία που δυνατό να ορίσει ο Υπουργός. Ευθύνη για την τήρηση του αρχείου έχει ο διευθυντής.

- **Ασφάλεια παιδιών**. Το προσωπικό των σχολείων επιτηρεί τα παιδιά κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στο σχολείο και στις ποικίλες δραστηριότητες, ενδοσχολικές και εξωσχολικές, που οργανώνονται από το σχολείο και ο διευθυντής σε συνεργασία με το διδακτικό προσωπικό επισημαίνει και γνωστοποιεί στις αρμόδιες υπηρεσίες ή στα αρμόδια άτομα τα προβλήματα που υπάρχουν ως προς την ασφάλεια στα σχολικά κτίρια και στους σχολικούς χώρους, όπως για παράδειγμα είναι ο μη διορισμός τροχονόμου, η έλλειψη πεζοδρομίων, η έλλειψη προστατευτικών κάγκελων.

  Το προσωπικό του σχολείου δε φέρει ευθύνη για τη ασφάλεια των παιδιών που έρχονται στο σχολείο πριν από την κανονική προσέλευση των δασκάλων ή που παραμένουν μετά τη λήξη των μαθημάτων τους. Στις περιπτώσεις που απαιτείται απόλυση των παιδιών πριν ή μετά την κανονική λήξη των μαθημάτων για σοβαρούς λόγους, πρέπει να ειδοποιούνται έγκαιρα οι γονείς ή οι κηδεμόνες με επιστολή που θα στέλνεται μέσω των παιδιών τους.
- ***Ανάρτηση / έπαρση σημαιών***. Σε κάθε δημόσιο σχολείο αναρτώνται καθημερινά η ευρωπαϊκή, η κυπριακή και η ελληνική σημαία σε διαφορετικούς ιστούς. Μια φορά την εβδομάδα, γίνεται επίσημα η έπαρση των σημαιών και ψάλλεται ο Εθνικός Ύμνος σε κοινή συγκέντρωση των παιδιών και με την παρουσία όλου του διδακτικού προσωπικού.
- ***Εμβλήματα και διακριτικά πολιτικών κομμάτων***. Απαγορεύεται τα παιδιά να φέρουν κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του σχολείου εμβλήματα ή διακριτικά πολιτικών κομμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Σύμφωνα με το οργανόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου (βλέπε διάγραμμα 1) στη στελέχωση της Διεύθυνσης Δημοτικής Εκπαίδευσης το ανώτατο στέλεχος είναι ο Διευθυντής Δημοτικής εκπαίδευσης και δεύτεροι στην Ιεραρχία είναι ο Γενικός Επιθεωρητής Δημοτικής Εκπαίδευσης και οι Πρώτοι Λειτουργοί Εκπαίδευσης. Αναλυτικότερα:

I. Διευθυντής Δημοτικής Εκπαίδευσης (Δ.Δ.Ε.)

Ο Διευθυντής Δημοτικής Εκπαίδευσης (Δ.Δ.Ε.) προΐσταται του Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης και είναι υπεύθυνος για:

- την οργάνωση, διοίκηση, εποπτεία και έλεγχο της λειτουργίας των σχολείων Δημοτικής, Προδημοτικής και Ειδικής Εκπαίδευσης, των σχολείων της Κυπριακής Εκπαιδευτικής Αποστολής στην Παροικία της Μεγάλης Βρετανίας, των Επιμορφωτικών Κέντρων και των Εκπαιδευτικών και Θερινών Κατασκηνώσεων
- την οργάνωση, διοίκηση, εποπτεία και έλεγχο του εποπτικού και διδακτικού προσωπικού της Δημοτικής Εκπαίδευσης (Δ.Ε)
- τον προγραμματισμό, συντονισμό και καθοδήγηση της εργασίας των σχολείων και της εποπτικής υπηρεσίας της Δ.Ε.
- την οργάνωση εκπαιδευτικών συνεδρίων και επιμορφωτικών μαθημάτων για το διδακτικό προσωπικό της Δ.Ε. και
- την παροχή συμβουλών σε θέματα που αφορούν τη Δ.Ε.

II. Γενικός Επιθεωρητής Δημοτικής Εκπαίδευσης (Γ.Ε.Δ.Ε.)

Ο Γενικός Επιθεωρητής Δημοτικής Εκπαίδευσης (Γ.Ε.Δ.Ε.), είναι υπεύθυνος για τη γενική επιθεώρηση των σχολείων Δ.Ε. και του προσωπικού τους.

- Αναλαμβάνει την εποπτεία, τον συντονισμό και τη συστηματοποίηση των επιθεωρητών και την οργάνωση και συμμετοχή σε μείζονες επιθεωρήσεις
- Μετέχει ενεργά στην οργάνωση και διεξαγωγή συνεδρίων, σεμιναρίων και επιμορφωτικών μαθημάτων για τους επιθεωρητές και το διδακτικό προσωπικό δημοτικής εκπαίδευσης και

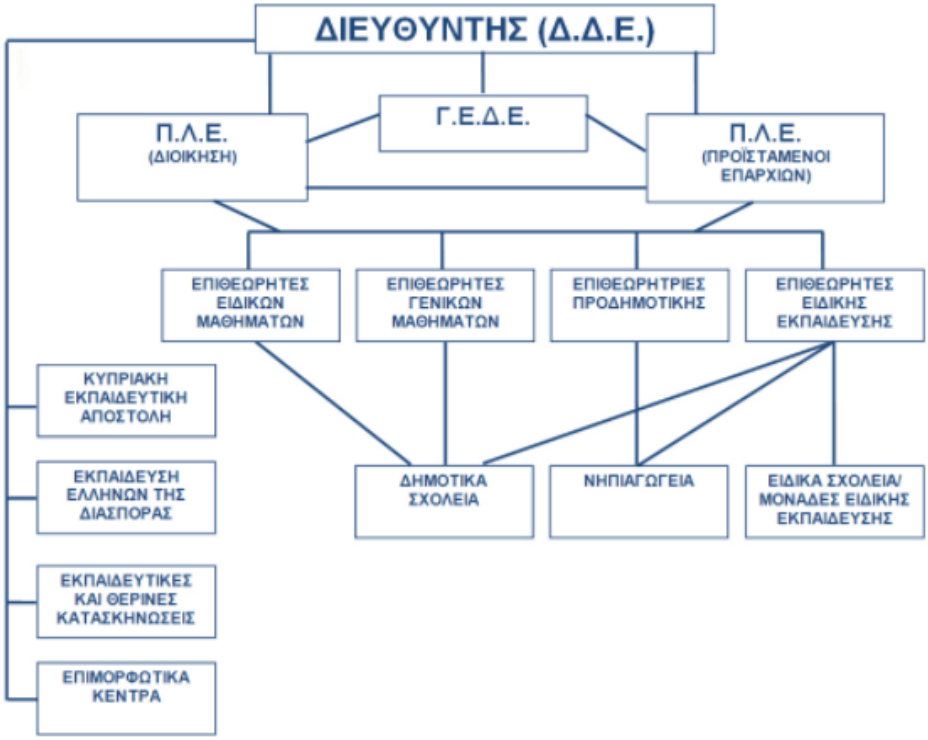
- Εκτελεί διοικητικά ή και άλλα ειδικά συναφή καθήκοντα.

III. Πρώτοι Λειτουργοί Εκπαίδευσης (Π.Λ.Ε.)

Αναλαμβάνουν διοικητικά καθήκοντα στο Γραφείο του Δ.Δ.Ε. ενώ για τον καλύτερο συντονισμό και αποτελεσματικότητα στη διεύθυνση των σχολείων που υπάγονται στη Δ.Ε., λειτουργούν τέσσερα Επαρχιακά Γραφεία Παιδείας (ένα σε κάθε επαρχία της Κύπρου). Προϊστάμενος κάθε Επαρχιακού Γραφείου Παιδείας είναι ένας Π.Λ.Ε. ο οποίος είναι υπεύθυνος για την:

- οργάνωση, διοίκηση και αποτελεσματική λειτουργία τομέων εργασίας του Τμήματος Δ.Ε.:
    - επιθεώρηση δημόσιων σχολείων ή και ιδιωτικών ιδρυμάτων και κλάδων της δημοτικής εκπαίδευσης,
    - εξετάσεις,
    - ανάπτυξη προγραμμάτων,
    - καθοδήγηση και επαγγελματικό προσανατολισμό, εκπαιδευτική έρευνα, μελέτες κ.τ.λ.
- εποπτεία, συντονισμό και συστηματοποίηση της εργασίας των Επιθεωρητών Δημοτικής Εκπαίδευσης στην επαρχία του
- τήρηση των διατάξεων που αφορούν το εκπαιδευτικό έργο και γενικά τις δραστηριότητες των σχολείων και των ιδρυμάτων και κλάδων της Δημοτικής Εκπαίδευσης (δημόσιας και ιδιωτικής) στην επαρχία του
- επιθεώρηση των σχολείων και των ιδρυμάτων και κλάδων της Δημοτικής Εκπαίδευσης (δημόσιας και ιδιωτικής) και του διδακτικού προσωπικού τους, ανάλογα με τις ανάγκες της υπηρεσίας στην επαρχία του
- ενεργό συμμετοχή στην οργάνωση και διεξαγωγή συνεδρίων, σεμιναρίων και επιμορφωτικών μαθημάτων για εκπαιδευτικά θέματα και
- εκτέλεση διοικητικών ή και άλλων ειδικών καθηκόντων.

Διάγραμμα 1: Οργανόγραμμα Διεύθυνσης Δημοτικής εκπαίδευσης

IV. Επαρχιακά Γραφεία Παιδείας

Τα Επαρχιακά Γραφεία Παιδείας είναι υπεύθυνα για τη διοίκηση όλων των σχολείων (δημοτικών, νηπιαγωγείων και ειδικών σχολείων) που υπάγονται στην κάθε επαρχία.

Η άμεση εποπτεία και ο συντονισμός των σχολείων και του προσωπικού τους γίνεται από τους Επιθεωρητές Δημοτικής, Προδημοτικής και Ειδικής Εκπαίδευσης και είναι υπεύθυνοι για την ομαλή λειτουργία, οργάνωση, διοίκηση και επιθεώρηση των Δημοτικών Σχολείων. Ο αριθμός των Επιθεωρητών κάθε Επαρχιακού Γραφείου Παιδείας είναι ανάλογος με τον αριθμό των σχολείων και τον αριθμό των παιδιών που φοιτούν σε κάθε Επαρχία.

Οι Επιθεωρητές Δημοτικής Εκπαίδευσης διακρίνονται σε:

- Επιθεωρητές Γενικών Μαθημάτων:
    - Αναλαμβάνει την επιθεώρηση σχολείων Δημοτικής Εκπαίδευσης και την επιθεώρηση και καθοδήγηση του διδακτικού προσωπικού τους.

- Συνεργάζεται με τους διευθυντές για την αντιμετώπιση διοικητικών και εκπαιδευτικών θεμάτων των σχολείων, καθώς και με τους Επιθεωρητές Ειδικών Μαθημάτων πάνω σε θέματα της ειδικότητας τους
- Μετέχει ενεργά στην οργάνωση και διεξαγωγή συνεδρίων, σεμιναρίων και επιμορφωτικών μαθημάτων για το διδακτικό προσωπικό Δημοτικής Εκπαίδευσης
- Αναλαμβάνει διοικητικά ή και άλλα ειδικά καθήκοντα, π.χ. συντονισμό, προγραμματισμό, ανάπτυξη προγραμμάτων, εκπαιδευτικές μελέτες, έρευνες, εξετάσεις κ.τ.λ.

- Επιθεωρητές Ειδικών Μαθημάτων (Αγγλικών, Μουσικής, Φυσικής Αγωγής και Τέχνης):
  - Αναλαμβάνει την επιθεώρηση και καθοδήγηση του διδακτικού προσωπικού σχολείων δημοτικής εκπαίδευσης στο θέμα της ειδικότητας του και συνεργάζεται με τον διευθυντή και τον οικείο επιθεωρητή για ειδικότερα θέματα που αφορούν το σχολείο
  - Μετέχει ενεργά στην οργάνωση και διεξαγωγή εκπαιδευτικών συνεδρίων και επιμορφωτικών μαθημάτων για το διδακτικό προσωπικό
  - Αναλαμβάνει διοικητικά ή και άλλα ειδικά καθήκοντα, π.χ. συντονισμό, προγραμματισμό, ανάπτυξη προγραμμάτων, εκπαιδευτικές μελέτες, έρευνες, εξετάσεις κ.τ.λ.

Για την ομαλή λειτουργία, οργάνωση, διοίκηση και επιθεώρηση των Νηπιαγωγείων και Ειδικών Σχολείων/Μονάδων Ειδικής Εκπαίδευσης είναι οι Επιθεωρητές Προδημοτικής Εκπαίδευσης και οι Επιθεωρητές Ειδικής Εκπαίδευσης αντίστοιχα (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού/ Διεύθυνση Δημοτικής Εκπαίδευσης).

3.1. Διεύθυνση σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

Οι σχολικές μονάδες (Δημοτικά, Νηπιαγωγεία, Ειδικά Σχολεία) στελεχώνονται από τον Διευθυντή, τον Βοηθό ή τους Βοηθούς Διευθυντές και τους Δασκάλους/Νηπιαγωγούς, ανάλογα με το μέγεθος της σχολικής μονάδας.

3.1.1. Ρόλος Διεύθυνσης σχολικής μονάδας (Διευθυντής)

Η άσκηση ηγετικού ρόλου είναι καθοριστικός παράγοντας αποτελεσματικότητας ενός σχολείου (Pashiardis, 2000), στο οποίο όλες οι προσπάθειες στρέφονται στην προαγωγή της ποιότητας της εκπαίδευσης όσο και στην ισότητα (Taylor, 2002).

Έρευνες που αποσκοπούν στην διαπίστωση ή και καθορισμό των χαρακτηριστικών που απαιτεί να έχει ένα αποτελεσματικός ηγέτης εστιάζονται σε παράγοντες όπως: Διεύθυνση προσωπικού και μαθητών/τριών, ανάπτυξη αναλυτικού προγράμματος, επίλυση προβλημάτων και λήψη αποφάσεων, σχέσεις με τους γονείς και την κοινότητα, στην επαγγελματική ανάπτυξη κ.α. (Glover, et al., 1996; Kelly and Colquhoun, 2003; LaPointe and Stephen, 2006; Wynn, et al., 2007). Εύλογα οι πιο πάνω παράγοντες χρησιμοποιούνται ως μεταβλητές έτσι ώστε να αναγνωριστούν τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού ηγέτη στο σχολικό χώρο καθώς από τη διεθνή βιβλιογραφία προκύπτει ότι η συνύπαρξη των πιο πάνω παραγόντων αποτελεσματικότητας ενός διευθυντή, διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στην επιτυχία ενός σχολείου.

Στην συνέχεια παρουσιάζονται κάποιοι από τους ερευνητές που διερεύνησαν σε συνδυασμό ή μεμονωμένα τους πιο πάνω παράγοντες με την συνοδεία των βασικότερων ευρημάτων τους.

Ο ηγέτης του σχολείου (αποτελεσματικός διευθυντής/τρια), αξιοποιώντας τις ικανότητες του, παρέχοντας τις γνώσεις του, υποδεικνύοντας με τη συμπεριφορά και τη δράση του -χωρίς αυθαίρετη χρήση της εξουσίας του-, μπορεί να εξασφαλίσει ένα εργασιακό κλίμα που ευνοεί τη διεύθυνση του προσωπικού (Krug, 1992).

Η Fennell (1999), υποστηρίζει, ότι ένας αποτελεσματικός διευθυντής χρειάζεται να είναι σε θέση να ενθαρρύνει την εμπλοκή των μελών του διδακτικού προσωπικού στη λήψη αποφάσεων σε αντιδιαστολή με την ατομική λήψη όλων των αποφάσεων και την αποκλειστική διαχείριση των στόχων του σχολείου (Glover et al., 1996). Ανάμεσα στα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού διευθυντή είναι η ικανότητα του να παρακινεί το διδακτικό προσωπικό του σχολείου του ώστε να προσπαθούν για τη συνεχή βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας και της μάθησης (Webb, 2005) καθώς επίσης να νοιάζεται για τον κόσμο των ενδιαφερόντων και των εμπειριών του μαθητόκοσμού του (Bodycott, et al., 2001) και να αναγνωρίζει ταυτόχρονα τη διαφορετικότητα τους χωρίς διακρίσεις (Jamieson and Wikeley, 2002).

Η συμπερίληψη των συνηθειών και των εμπειριών που επιδεικνύουν οι μαθητές στο πρόγραμμα διδασκαλίας (LaPointe and Stephen, 2006) και η έμφαση σε κοινωνικές αξίες, όπως η καλλιέργεια της υπευθυνότητας, της αμοιβαιότητας και της αρμονικής ομαδικής εργασίας (Sergiovanni, 1998), αποτελούν τις βασικότερες προσπάθειες του σχολικού ηγέτη.

Σύμφωνα με τον Talbot (2000), το οργανωτικό πλαίσιο στο οποίο εργάζονται οι διευθυντές των σχολικών μονάδων, προσδιορίζεται και από τις προσδοκίες των γονιών. Η αποτελεσματική διεύθυνση εξασφαλίζει την συχνή επικοινωνία του διδακτικού προσωπικού με τους γονείς και κηδεμόνες των μαθητών τους (Taylor, et al., 1999).

Σε ένα αποτελεσματικό σχολείο η διεύθυνση οφείλει να δίνει έμφαση στην επαγγελματική τους ανάπτυξη (Rizvi and Elliot,2005). Είναι κατανοητό ότι στα σχολεία που στελεχώνονται από ηγέτες που δεν είναι ειδικοί σε όλους τους τομείς διδασκαλίας και διοίκησης, προκύπτουν αλυσιδωτά προβλήματα (Moswela,2006).

3.2. Η εκπαιδευτική διοίκηση στην Κύπρο

Το σχολείο στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση αποτελεί τη μικρότερη διοικητική μονάδα. Υπεύθυνος κάθε σχολείου είναι ο διευθυντής που ηγείται της διευθυντικής ομάδας και του συλλόγου των διδασκόντων, ο ρόλος του οποίου χαρακτηρίζεται κυρίως ως γραφειοκρατικός (Αλεξάνδρου και Βρυωνίδης, 2008).

Σύμφωνα με την UNESCO (1997), οι προαγωγικές διευθυντικές θέσεις στα σχολεία της Κύπρου με βάση την αρχαιότητά τους και όχι με βάση τις ικανότητές τους (Kyriakides et all., 2006), εμφανίζει την μεγαλύτερη αδυναμία με επιτακτική ανάγκη την εφαρμογή κατάλληλων μεταρρυθμίσεων για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Ο διευθυντής κάθε σχολικής μονάδας είναι υπεύθυνος να μεταβιβάσει τις εντολές της ιεραρχίας και να φροντίσει για την υλοποίηση προκαθορισμένων δραστηριοτήτων (Πασιαρδή, 2001).

Στην χώρα μας την τελευταία δεκαετία παρατηρείται μια ανοδική αύξηση των γυναικών σε επίπεδο εκπαιδευτικής διοίκησης στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Η ολοένα αυξανόμενη αντιπροσώπευση των γυναικών στις διευθυντικές σχέσεις των σχολείων της Κύπρου ίσως να είναι αποτέλεσμα των μεγαλύτερων πιθανοτήτων που έχουν οι γυναίκες για προαγωγή από τους άνδρες, καθώς ο αριθμός τους στο συγκεκριμένο επάγγελμα είναι κατά πολύ μεγαλύτερος από αυτόν των ανδρών. Παρόλα αυτά λαμβάνεται υπόψη και η ισότητα των

φύλων που αποτελεί βασικό στόχο της Κυπριακής Κυβέρνησης, ο οποίος από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 άρχισε να ενσωματώνεται στη γενικότερη κοινωνικοοικονομική πολιτική του κράτους και να προωθείται με συγκεκριμένα μέτρα στα πλαίσια των Στρατηγικών Σχεδίων Ανάπτυξης (Τμήμα Εργασίας, 2006).

3.3. Σχολικές Μονάδες Α΄ βαθμού

Στην Κύπρο λειτουργούν σχολικές μονάδες Α΄ βαθμού τόσο σε ιδιωτικό όσο και σε δημόσιο επίπεδο. Στην συνέχεια παρουσιάζονται οι μονάδες πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης κυρίως του δημόσιου τομέα. Παρόλα αυτά ανεξαρτήτως της κατηγορίας οι μονάδες τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέας υπόκεινται υπό την υπευθυνότητα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (ΥΠΠ) της χώρας.

3.3.1. Νηπιαγωγεία

Η Προδημοτική Εκπαίδευση επιτελεί έργο αποφασιστικής σημασίας για την ποιοτική αναβάθμιση της Δημοτικής Εκπαίδευσης. Η αντίληψη αυτή είναι σύμφωνη με την ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πραγματικότητα και τα πορίσματα επιστημονικών εκπαιδευτικών ερευνών. Η Κύπρος, ως μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης και ως πλήρες κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υιοθετεί προγράμματα που εναρμονίζονται με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά.

Το Υ.Π.Π. της Κύπρου είναι αρμόδιο για την εκπαίδευση παιδιών ηλικίας τριών χρονών και άνω, που φοιτούν σε δημόσια, κοινοτικά και ιδιωτικά νηπιαγωγεία. Η Προδημοτική Εκπαίδευση είναι υπεύθυνη για τη συμπλήρωση του έργου της οικογένειας, την υποστήριξη, με κάθε τρόπο, της πληρέστερης δυνατής ανάπτυξης του παιδιού, την ικανοποίηση των βασικών αναγκών της προσωπικότητάς του και την έκθεσή του σε υποστηρικτικές και εποικοδομητικές εμπειρίες, με σκοπό να συνειδητοποιήσει τις ικανότητες και δυνατότητές του και να αναπτύξει θετική αυτοϊδέα.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου αποσκοπεί σε έναν τρόπο ζωής που να διατηρεί, όσο το δυνατόν, περισσότερα στοιχεία από τον φυσικό τρόπο ζωής της οικογένειας, με έμφαση στην ελεύθερη και δημιουργική δραστηριοποίηση του παιδιού, μέσα από εξατομικευμένες παιδοκεντρικές προσεγγίσεις, σε ένα περιβάλλον που ενισχύει τη συνεργατική μάθηση, τον πειραματισμό και την ομαδική εργασία. Έμφαση δίνεται στην

απόδοση προσωπικής σημασίας στο κάθε παιδί ξεχωριστά, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες, τα χαρίσματα και τις ανάγκες του, στην αγάπη, στην υποστήριξη, στην εμπιστοσύνη, στην αποδοχή, στην ασφάλεια και στον σεβασμό της ατομικής διαφορετικότητας, ιδιαιτερότητας και ετερότητας (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού/ Διεύθυνση δημοτικής εκπαίδευσης).

3.3.2. Δημοτικά Σχολεία

Ακρογωνιαίος λίθος των επιδιώξεων της Δημοτικής Εκπαίδευσης ήταν και είναι η ισόρροπη ανάπτυξη της προσωπικότητας των παιδιών, με τη δημιουργία καταστάσεων οι οποίες θα βοηθήσουν στην κατάκτηση της γνώσης, στην ανάπτυξη ορθών στάσεων και στην καλλιέργεια δεξιοτήτων, καθιστώντας τα έτσι ικανά για μελλοντική ανάληψη ευθυνών και δράση στον συνεχώς μεταβαλλόμενο κόσμο μας.

Βασικός στόχος της Δημοτικής Εκπαίδευσης είναι να οργανώνει, να εξασφαλίζει και να προσφέρει σε όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από ηλικία, φύλο, οικογενειακό και κοινωνικό υπόβαθρο και πνευματικές δυνατότητες, τέτοιες ευκαιρίες μάθησης ώστε:

- Να αναπτύσσονται ισόρροπα στον γνωστικό, συναισθηματικό και ψυχοκινητικό τομέα, αξιοποιώντας, στον μέγιστο δυνατό βαθμό, τα μέσα που προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία.
- Να αντιμετωπίζουν με επιτυχία τα ποικίλα προβλήματα που είναι δυνατόν να συναντήσουν και τις τυχόν δυσκολίες προσαρμογής στο σχολικό και ευρύτερο περιβάλλον.
- Να αποκτούν θετικές στάσεις προς τη μάθηση.
- Να αναπτύσσουν κοινωνική συναντίληψη, αγωνιστικότητα, προσήλωση στις ανθρωπιστικές αξίες, σεβασμό της πολιτιστικής κληρονομιάς και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Να εκτιμούν το ωραίο και να αναπτύσσουν διάθεση για δημιουργικότητα και αγάπη για τη ζωή και τη φύση, ώστε να ευαισθητοποιούνται αποτελεσματικά σε θέματα διατήρησης και βελτίωσης του περιβάλλοντος(Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού/ Διεύθυνση δημοτικής εκπαίδευσης).

3.3.3. Ειδικά σχολεία

Η διασφάλιση της ισότιμης συμμετοχής όλων των παιδιών στην εκπαίδευση αποτελεί βασική αρχή του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, το οποίο αναγνωρίζει και διασφαλίζει τα δικαιώματα των παιδιών με ειδικές ανάγκες, μέσω της σχετικής Νομοθεσίας, παρέχοντάς

τους όλες τις ευκαιρίες για ισότιμη εκπαίδευση και αποκατάσταση, προκειμένου να αναπτύξουν τις δυνατότητές τους στον μέγιστο δυνατό βαθμό.

Στην Κύπρο λειτουργούν μόνο εννέα ειδικά σχολεία, αφού η εκπαιδευτική πολιτική του Υ.Π.Π. όσον αφορά τα παιδιά με ειδικές ανάγκες, είναι η ένταξή τους στα σχολεία γενικής αγωγής.

Με βάση τις βασικές πρόνοιες των Νόμων και Κανονισμών, το Κράτος προβαίνει στον έγκαιρο εντοπισμό παιδιών με ειδικές ανάγκες από την ηλικία των τριών χρονών, στην πλήρη αξιολόγηση των αναγκών τους από πολυθεματική ομάδα αξιολόγησης και στην παροχή όλων των απαραίτητων μέσων, διευκολύνσεων, απαλλαγών και ειδικής βοήθειας από εκπαιδευτικό ή βοηθητικό προσωπικό για την απρόσκοπτη φοίτησή τους στα συνηθισμένα σχολεία.

3.3.4. Κατεχόμενα Σχολεία

Αρχικά, παρά τα εμπόδια και τη λογοκρισία που επέβαλαν οι κατοχικές αρχές, λειτούργησαν στις κατεχόμενες περιοχές τρία δημοτικά σχολεία: ένα στο Ριζοκάρπασο, ένα στην Αγία Τριάδα και ένα στον Κορμακίτη.

Προβλήματα, όπως λογοκρισία των βιβλίων, άρνηση αποδοχής κάποιων εκπαιδευτικών και προσπάθεια περιορισμού ή ελέγχου της δράσης των σχολείων σημειώνονται κάθε χρόνο από το 1974 και έπειτα, αφού το κατοχικό καθεστώς εξακολουθεί να παρεμβάλλει εμπόδια στη λειτουργία των σχολείων και γενικά στη ζωή των εγκλωβισμένων μας.

Παρά τα προβλήματα που δημιουργούν οι κατοχικές αρχές στην ομαλή λειτουργία των κατεχόμενων σχολείων μας, η εκπαίδευση που δίνεται σε όλους τους μαθητές, δημοτικής και μέσης εκπαίδευσης, κρίνεται ικανοποιητική. Το Υ.Π.Π., σε συνεργασία με την Υπηρεσία Ανθρωπιστικών Θεμάτων, φροντίζουν να αποστέλλουν στα σχολεία όλα τα απαραίτητα υλικά και μέσα, βιβλία και γραφική ύλη και η Ε.Ε.Υ. ανταποκρίνεται άμεσα στις ανάγκες των τριών σχολείων για διδακτικό προσωπικό(Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού/ Διεύθυνση δημοτικής εκπαίδευσης).

3.4. Δράσεις έσω και εξωστρέφειας

3.4.1. Κυπριακή Εκπαιδευτική Αποστολή στη Μεγάλη Βρετανία

Η Κυπριακή Εκπαιδευτική Αποστολή (Κ.Ε.Α.) Μεγάλης Βρετανίας αποτελεί τον κύριο φορέα μέσω του οποίου, από το 1969, το Υ.Π.Π. ενισχύει τις προσπάθειες της κυπριακής παροικίας στη Μεγάλη Βρετανία για συντήρηση και καλλιέργεια της εθνικής (θρησκευτικής, πολιτιστικής, γλωσσικής) ταυτότητας των παιδιών και του συνόλου των μελών της. Προσφέρει ευκαιρίες στους Ελληνοκύπριους μαθητές να γνωρίσουν τα ήθη και έθιμα, τις παραδόσεις και την ιστορία της πατρίδας μας μέσα από την οργάνωση εθνικών και θρησκευτικών εκδηλώσεων(Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού/ Διεύθυνση δημοτικής εκπαίδευσης).

3.4.2. Εκπαίδευση Ελλήνων της Διασποράς

Στα πλαίσια των προσπαθειών για παροχή εκπαιδευτικής βοήθειας στους Έλληνες της Διασποράς, το Υ.Π.Π. προβαίνει στις ακόλουθες ενέργειες:

- Αποστέλλει βιβλία και άλλο εκπαιδευτικό υλικό σε όλα τα ελληνικά σχολεία και φορείς των απανταχού ομογενών, μετά από την εκ μέρους τους υποβολή σχετικού αιτήματος.
- Φιλοξενεί ομάδες παιδιών από τις διάφορες παροικίες στις κατασκηνώσεις του. Κατά τη διάρκεια της παραμονής των παιδιών προσφέρει εκπαιδευτικά προγράμματα σχετικά με την ελληνική γλώσσα και τον πολιτισμό.
- Προσφέρει εκπαιδευτικές διευκολύνσεις σε επαναπατριζόμενους ομογενείς στην Κύπρο μέσω ειδικών προγραμμάτων, τόσο μέσα στα σχολεία όσο και στα πλαίσια λειτουργίας των Επιμορφωτικών Κέντρων, όπως δωρεάν μαθήματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε παιδιά και ενήλικες(Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού/ Διεύθυνση δημοτικής εκπαίδευσης).

3.4.3. Εκπαιδευτικές και Θερινές Κατασκηνώσεις

Σκοπός του προγράμματος Εκπαιδευτικών και Θερινών Κατασκηνώσεων είναι να δώσει την ευκαιρία στα παιδιά δημοτικών σχολείων, από την Κύπρο και άλλες χώρες, να γνωρίσουν και να αγαπήσουν το φυσικό περιβάλλον, να αποκτήσουν ορθές στάσεις συμπεριφοράς, να αναπτύξουν σχέσεις και φιλίες με τα συνομήλικά τους παιδιά, να γνωρίσουν την ελληνική γλώσσα και την κυπριακή ιστορία, να γνωρίσουν την Κύπρο και την κουλτούρα της.

Οι Εκπαιδευτικές και Θερινές Κατασκηνώσεις δίνουν την ευκαιρία στα παιδιά να ζήσουν μακριά από το οικογενειακό τους περιβάλλον, σε μια οργανωμένη κοινωνία, γεγονός που βοηθά, μεταξύ άλλων, στην κοινωνικοποίηση, στην αυτοεκτίμηση και αυτογνωσία, στην αυτό-οργάνωση και αυτοσυντήρηση, στην ανάπτυξη πνεύματος συνεργασίας και στη δημιουργία του συναισθήματος της ευθύνης. Επίσης, συμβάλλουν στη βελτίωση της υγείας του παιδιού και του προσφέρουν οργανωμένη ψυχαγωγία. Οι Εκπαιδευτικές και Θερινές Κατασκηνώσεις υπηρετούν τις σύγχρονες τάσεις της αγωγής, μέσα από τη βιωματική περιβαλλοντική αγωγή και την ενεργό συμμετοχή των παιδιών στην οργάνωση κοινωνικής ζωής στην κατασκήνωση.

Οι Θερινές Κατασκηνώσεις λειτουργούν το καλοκαίρι και φιλοξενούν παιδιά των δημοτικών σχολείων της Κύπρου αλλά και Ελληνόπουλα από το εξωτερικό (Ελλάδα, Αγγλία, Αυστραλία κ.τ.λ.) (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού/ Διεύθυνση δημοτικής εκπαίδευσης).

ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Ειδικότερες νομοθετικές και διοικητικές ρυθμίσεις οργάνωσης και λειτουργίας σχολικών μονάδων Α΄ βαθμού στην Κύπρο

Η Διεύθυνση Δημοτικής Εκπαίδευσης της Κύπρου υπάγεται στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και έχει ως βασικό στόχο την οργάνωση, εξασφάλιση και προσφορά σε όλα τα παιδιά της κυπριακής επικράτειας (ανεξάρτητα από ηλικία, φύλο, οικογενειακή προέλευση, κοινωνικό υπόβαθρο και πνευματικές δυνατότητες) ευκαιρίες στη μάθηση, για την ανάπτυξη του γνωστικού, συναισθηματικού και ψυχοκινητικού τους επιπέδου.

Ο καθορισμός εθνικών επιπέδων (ο ελάχιστος βαθμός μάθησης που πρέπει να κατακτήσει ο μέσος μαθητής) για όλες τις βαθμίδες και για όλους τους τομείς (γνωστικός, συναισθηματικός, ψυχοκινητικός) εξετάζεται από το Υπουργείο Παιδείας και γίνονται συστηματικές προσπάθειες για μια ολοκληρωμένη επιστημονική μελέτη.

Οι Αξιωματούχοι της Δημοτικής εκπαίδευσης είναι υπεύθυνοι για την οργάνωση, διοίκηση, εποπτεία και έλεγχο της λειτουργίας των σχολείων Δημοτικής Εκπαίδευσης, νηπιαγωγείων, ειδικών σχολείων και επιμορφωτικών κέντρων καθώς και για το διδακτικό προσωπικό της Δημοτικής Εκπαίδευσης (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού 2015).

4.1.Προδημοτκή εκπαίδευση

Με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (αρ. 59.824, 14.4.2004) εισάχθηκε, από τον Σεπτέμβρη του 2004, η δωρεάν υποχρεωτική προδημοτική εκπαίδευση έναν χρόνο πριν την εισδοχή του παιδιού στο δημοτικό σχολείο. Με τον τρόπο αυτό το κράτος της χώρας αποδεικνύει έμπρακτα την ιδιαίτερη σημασία που δίνει στη βασική αυτή βαθμίδα εκπαίδευσης.

Η Διεύθυνση Δημοτικής Εκπαίδευσης είναι υπεύθυνη για την εξασφάλιση της δυνατότητας φοίτησης σε **όλα τα παιδιά ηλικίας 4 8/12 - 5 8/12 χρονών**, τα οποία εγγράφονται για να φοιτήσουν σε δημόσιο νηπιαγωγείο. Επιπλέον, στα δημόσια νηπιαγωγεία καλύπτονται οι εκπαιδευτικές ανάγκες ενός μεγάλου ποσοστού παιδιών ηλικίας 3 - 4 8/12 χρονών, εάν και εφόσον υπάρχουν κενές θέσεις (ο αριθμός των παιδιών που μπορούν να φοιτήσουν σε κάθε τμήμα δημόσιου / κοινοτικού / ιδιωτικού νηπιαγωγείου δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 25 και

αυτό σε συνάρτηση πάντοτε και με το εμβαδό της τάξης). Οι γονείς, διατηρούν το δικαίωμα να επιλέξουν τον τύπο του νηπιαγωγείου στο οποίο θα ήθελαν να φοιτήσουν τα παιδιά τους (σε δημόσιο ή ιδιωτικό).

Τα μικρότερα παιδιά ηλικίας 3 - 4 8/12 χρόνων που φοιτούν στα δημόσια νηπιαγωγεία καταβάλλουν δίδακτρα, το ύψος των οποίων καθορίζεται από τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού σε συνεργασία με το Υπουργείο Οικονομικών. Για τη φοίτηση των παιδιών στα κοινοτικά νηπιαγωγεία, οι γονείς καταβάλλουν δίδακτρα, το ύψος των οποίων καθορίζεται από τον Σύνδεσμο Γονέων σύμφωνα με τις οικονομικές υποχρεώσεις και τις ιδιαιτερότητες της σχολικής μονάδας. Ο καθορισμός διδάκτρων δεν αποσκοπεί, όμως, σε καμιά περίπτωση στη δημιουργία κέρδους. Τα δίδακτρα των Τουρκοκύπριων μαθητών ηλικίας 4 8/12 - 5 8/12 χρονών που φοιτούν σε εγκεκριμένα ιδιωτικά νηπιαγωγεία, στις ελεύθερες περιοχές της Κυπριακής Δημοκρατίας, επιχορηγούνται (δίδακτρα, έξοδα εγγραφής και βιβλία) από το Κράτος.

4.1.1. Κριτήρια και διαδικασία επιλογής παιδιού για φοίτηση σε δημόσιο νηπιαγωγείο

Στην φοίτηση σε δημόσια νηπιαγωγεία (παιδιά ηλικίας 3 - 5 8/12 χρονών), προτεραιότητα έχουν τα παιδιά προδημοτικής ηλικίας (4 8/12 χρονών - 5 8/12 χρονών) .

Έαν υπάρχουν κενές θέσεις, η επιλογή μεταξύ των παιδιών ηλικίας 3- 4 8/12 χρονών γίνεται από την Επιτροπή Επιλογής*, σύμφωνα με καθορισμένα κριτήρια (βλέπε πίνακα 5). Όλα τα στοιχεία που τίθενται στη διάθεση της Επιτροπής, μέσω των γραπτών αιτήσεων ή συμπληρωματικών δηλώσεων των γονιών, είναι εμπιστευτικά και συζητούνται μόνο κατά τη διάρκεια της συνεδρίας για επιλογή. Για κάθε αίτηση που εγκρίνεται ή απορρίπτεται, τα μέλη της Επιτροπής είναι συνυπεύθυνα.

Πίνακας 5: Κριτήρια επιλογής των παιδιών 3 - 4 8/12 χρονών για τη φοίτηση σε δημόσιο νηπιαγωγείο και τα οποία εφαρμόζονται κατά προτεραιότητα

Ανεξάρτητα από την ηλικία	***Υπόλοιπα παιδιά (3 - 4 8/12)***
Παιδιά με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες**	Παιδιά που φοιτούσαν την προηγούμενη χρονιά στο νηπιαγωγείο, δημόσιο ή κοινοτικό τμήμα, εντός ή εκτός εκπαιδευτικής περιφέρειας. Παιδιά υπό την προστασία/εποπτεία των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας ή ορφανά.

Παιδιά οικογενειών οι οποίοι είναι λήπτες Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος ή Δημοσίου Βοηθήματος.
Παιδιά: • δύο γονείς άνεργους • μονογονεϊκής οικογένειας • πολύτεκνης οικογένειας*** • πενταμελούς οικογένειας**** • αδελφάκι που θα φοιτά στο νηπιαγωγείο την ίδια σχολική χρονιά • Παιδιά Ρομά
Χρονολογική ηλικία

*Σύμφωνα με τους Κανονισμούς Λειτουργίας των Δημόσιων Σχολείων Δημοτικής Εκπαίδευσης, απαρτίζεται από τον πρόεδρο της σχολικής εφορείας, τον διευθυντή του πλησιέστερου δημοτικού σχολείου, έναν εκπρόσωπο του συνδέσμου γονέων και τη νηπιαγωγό.

**Εγκρίνονται από τις Επαρχιακές Επιτροπές Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (η εγγραφή των παιδιών της κατηγορίας αυτής γίνεται ανεξάρτητα από την κατηγορία ηλικίας στην οποία ανήκουν. Ο Νόμος 113 (Ι)/99 προβλέπει την παροχή εκπαίδευσης από το 3ο έτος της ηλικίας του παιδιού.

***Οικογένεια με τέσσερα ή περισσότερα παιδιά.

****Οικογένεια με τρία παιδιά.

4.2.Προαιρετικό Ολοήμερο Σχολείο

Η μελέτη για την εφαρμογή του Προαιρετικού Ολοήμερου Σχολείου άρχισε συστηματικά από το 1995. Η σταδιακή και καλά μελετημένη εισαγωγή του θεσμού του Προαιρετικού Ολοήμερου Δημόσιου Νηπιαγωγείου και Δημοτικού Σχολείου, έχει συμβάλει ουσιαστικά στον στόχο του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για ποιοτική αναβάθμιση της παιδείας μας. Η χρησιμότητα του θεσμού είναι σήμερα πλατιά αποδεχτή.

Τη σχολική χρονιά 2005-2006 ο θεσμός λειτούργησε για πρώτη φορά σε 9 Δημόσια Νηπιαγωγεία. Ο θεσμός των Προαιρετικών Ολοήμερων Σχολείων συνεχίζει με επιτυχία μέχρι και σήμερα, όπου τη φετινή σχολική χρονιά 2016-2017 λειτουργούν 133 Προαιρετικά Ολοήμερα Δημοτικά Σχολεία, 7 Προαιρετικά Ολοήμερα Ειδικά Σχολεία και 56 Προαιρετικά Ολοήμερα Δημόσια Νηπιαγωγεία (για περισσότερες πληροφορίες βλέπε παράρτημα «ενημερωτικό φυλλάδιο για το προαιρετικό ολοήμερο Δημόσιο Νηπιαγωγείο).

4.3.Δημοτική εκπαίδευση

Στην ανεξάρτητη Κύπρο κατά την σχολική χρονιά 20016-2017 λειτούργησαν 332 σχολεία, τα οποία εξυπηρετούν 50423 μαθητές και στελεχώνονται από 4153 δασκάλους (πίνακας 6).

Πίνακας 6: Στατιστικά στοιχεία Διεύθυνσης Δημοτικής Εκπαίδευσης

ΣΧΟΛΕΙΑ	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ													
Δημόσια:													
α) Σχολεία (*)	244	244	249	254	253	252	255	263	264	268	268	271	271
β) Μαθητές (*)	9924	10035	9904	9915	9928	10247	10965	11352	11769	11920	12064	12233	12254
γ) Νηπιαγωγοί (*)	590	606	619	626	647	667	695	736	741	734	741	761	774
Κοινοτικά:													
α) Σχολεία	69	66	66	65	63	60	63	69	75	81	83	83	80
β) Μαθητές	1935	1840	1712	1679	1583	1662	1750	1869	2113	2170	2190	2056	1999
γ) Νηπιαγωγοί	90	89	87	90	87	86	91	97	108	115	115	111	110
ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ													
α) Σχολεία (*)	346	342	345	349	347	345	344	342	340	338	334	334	332
β) Μαθητές (*)	57575	55868	53949	52558	51297	50386	49889	49795	49612	48645	48796	49567	50423
γ) Δάσκαλοι (*)	3835	3882	3986	4048	4171	4243	4167	4154	4144	4084	4078	4086	4153
ΕΙΔΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ													
α) Σχολεία	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
β) Μαθητές (3-21χρ.)	295	317	279	276	293	294	288	311	343	365	373	385	404
γ) Ειδικοί δάσκαλοι	109	109	109	118	137	134	139	139	148	154	163	175	184
ΠΑΡΟΙΚΙΑΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ													
α) Σχολεία	113	125	84	81	81	87	87	74	76	62	60	62	68
β) Μαθητές	6200	6500	6700	6500	6700	7500	8000	6500	5300	5384	5400	5591	5886
γ) Δάσκαλοι:													
Μόνιμοι	36	36	36	36	37	38	40	40	36	28	28	25	24
Ωρομίσθιοι	85	90	106	94	97	112	158	155	157	169	126	117	118
ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ	263	280	305	320	397	395	395	398	421	420	405	395	435
α) Κέντρα	19176	21550	22500	23000	25480	24713	29611	30049	31500	26000	24203	25060	25193
β) Μέλη	477	550	585	600	690	752	845	848	816	691	654	689	666
γ) Εκπαιδευτές													

ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ ΣΧΟΛΕΙΑ	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ													
α) Σχολεία	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
β) Μαθητές	6	15	13	8	5	4	4	4	5	6	6	3	8
γ) Νηπιαγωγοί	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1
ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ													
α) Σχολεία	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
β) Μαθητές	9	13	15	19	20	19	18	18	17	13	12	14	15
γ) Δάσκαλοι	2	2	3	3	3	4	4	4	4	4	3	3	3

* Συμπεριλαμβάνονται τα στοιχεία για τα κατεχόμενα σχολεία του Ριζοκαρπάσου.

Η φοίτηση στο δημοτικό σχολείο είναι υποχρεωτική για όλα τα παιδιά που έχουν φτάσει στην ηλικία των 5 χρονών και 8 μηνών.

Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, στην προσπάθειά του να εναρμονίσει τους θεσμούς του με ό,τι ισχύει στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μελέτησε το θέμα της ηλικίας πρώτης εγγραφής των παιδιών στα Δημοτικά Σχολεία, και έπειτα από έρευνα που διεξήχθη από την Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας, αποφασίστηκε η σταδιακή μετατόπιση της ηλικίας εισδοχής των παιδιών από τα 5½ στα 6 χρόνια. Με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (Αρ. 46.201, ημερ. 1.7.1997), κατά τη σχολική χρονιά 1998-99 έγιναν δεκτά για εγγραφή παιδιά που έχουν

συμπληρώσει ηλικία 5 χρόνων και 8 μηνών. Η απόφαση λήφθηκε για καθαρά εκπαιδευτικούς λόγους, που σχετίζονται άμεσα με τη μαθησιακή ωριμότητα και ετοιμότητα των παιδιών.

- Κανένα παιδί δεν εγγράφεται σε δημοτικό σχολείο (εκτός αν, πριν από την 1η Σεπτεμβρίου της σχολικής χρονιάς που γίνεται η εγγραφή, έχει συμπληρώσει την ηλικία που εκάστοτε ορίζεται από το Υπουργικό Συμβούλιο).
- Κάθε παιδί το οποίο πληροί την πιο πάνω προϋπόθεση υποχρεούται να εγγραφεί σε δημοτικό σχολείο της περιοχής του, σύμφωνα με τις πρόνοιες του περί Υποχρεωτικής Εκπαιδεύσεως Νόμου του 1993 έως 2004.
- Παιδί που συμπλήρωσε την ηλικία για εγγραφή στην Α΄ τάξη και έχει, κατά την κρίση των γονιών του, ειδικά προβλήματα, δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωση να εγγραφεί στο δημοτικό σχολείο, εκτός αν εξασφαλιστεί γραπτή έγκριση από τον Διευθυντή Δημοτικής Εκπαίδευσης, ο οποίος και θα αποφασίσει το είδος της κατάλληλης για την περίπτωση εκπαίδευσης.
- Παιδιά Ελλήνων υπηκόων που διαμένουν προσωρινά στην Κύπρο εγγράφονται σε δημοτικό σχολείο, αν την 1η Σεπτεμβρίου της σχολικής χρονιάς που γίνεται η εγγραφή συμπληρώνουν την ηλικία που προβλέπεται από τους σχετικούς κανονισμούς του Υπουργείου Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων της Ελλάδας.
- Κάθε παιδί που γεννήθηκε στην Κύπρο και το οποίο παρουσιάζεται για πρώτη φορά για εγγραφή πρέπει να προσκομίσει πρωτότυπο πιστοποιητικό γέννησης που εκδίδεται σύμφωνα με τον νόμο.
- Κάθε παιδί που γεννήθηκε στο εξωτερικό πρέπει να προσκομίσει πρωτότυπο πιστοποιητικό γέννησης ή άλλο έγγραφο (π.χ. διαβατήριο) που να έχει εκδοθεί από αρμόδια αρχή και το οποίο να επιβεβαιώνει την ημερομηνία γέννησης και να ικανοποιεί το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού.
- Κανένα παιδί δεν γίνεται δεκτό για εγγραφή ή συνέχιση της φοίτησής του σε δημοτικό σχολείο:

  - αν πήρε απολυτήριο τέτοιου σχολείου

  - αν κατά την 1η Σεπτεμβρίου της σχολικής χρονιάς για την οποία γίνεται η εγγραφή ή ζητείται η συνέχιση της φοίτησής του έχει ηλικία μεγαλύτερη των 13 χρονών, εκτός αν εξασφαλίσει γραπτή έγκριση από τον Διευθυντή Δημοτικής Εκπαίδευσης.

4.3.1. Τάξεις μικτής ικανότητας

Η Δημοτική Εκπαίδευση ενισχύει και προωθεί την εφαρμογή του προγράμματος της εννιάχρονης εκπαίδευσης, όπου αποφασίστηκε η διαφοροποίηση του Αναλυτικού Προγράμματος και για την υλοποίηση του στόχου αποφασίστηκαν τα εξής:

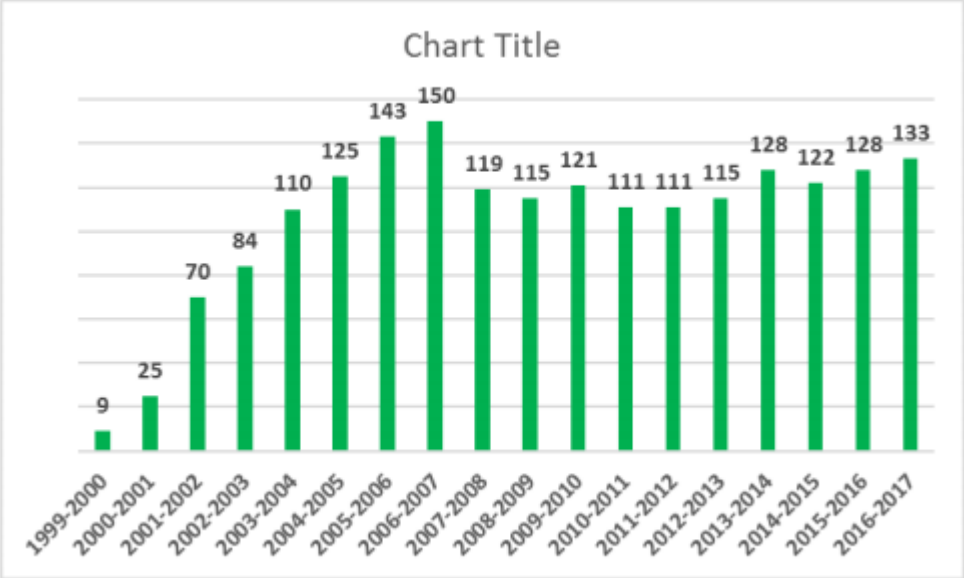
1. η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στη μεθοδολογία γενικά και ειδικά στο θέμα της διαφοροποίησης της διδασκαλίας ανάλογα με τις ανάγκες των μαθητών
2. ο περιορισμός της ύλης και η ετοιμασία πρόσθετου υλικού στα πλαίσια της εφαρμογής, αξιολόγησης και αναθεώρησης του Αναλυτικού Προγράμματος.

4.3.2. Ολοήμερο Σχολείο

Προαιρετικό ολοήμερο δημοτικό σχολείο (ΠΟΔ)

Το Προαιρετικό Ολοήμερο Σχολείο λειτουργεί με 4 (τέσσερις) πρόσθετες απογευματινές περιόδους για όσα παιδιά ενδιαφέρονται από τις τάξεις Α’, Β’, Γ’, Δ', Ε' και Στ', αρχικά για τέσσερις ημέρες την εβδομάδα (Δευτέρα, Τρίτη, Πέμπτη, Παρασκευή) και από τη σχολική χρονιά 2015-2016 για πέντε μέρες την εβδομάδα (επέκταση θεσμού και την Τετάρτη), εφόσον το Υπουργικό Συμβούλιο έχει εγκρίνει την πενθήμερη λειτουργία του ΠΟΣ. Η συμμετοχή των μαθητών στο θεσμό του ολοήμερου σχολείου είναι προαιρετική. Η φοίτηση, όμως, όσων παιδιών αποφασίσουν να συμμετέχουν στο θεσμό είναι υποχρεωτική μέχρι τις 15:05 τουλάχιστον, και υποχρεωτικά για 5 φορές την εβδομάδα (Δευτέρα-Παρασκευή).

Διάγραμμα 2: Στατιστικά στοιχεία εφαρμογής του θεσμού ΠΟΔ

Ενιαίο ολοήμερο σχολείο

Το Ενιαίο Ολοήμερο Σχολείο εισάχθηκε με βάση την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. αποφ.: 63.788 και ημερομηνία 17/5/2006. Η τετράχρονη πιλοτική εφαρμογή του θεσμού αξιολογήθηκε σε ετήσια βάση από Ανεξάρτητη Επιστημονική Επιτροπή και η θεσμοθέτηση του μελετήθηκε από ειδική επιτροπή, όπως προνοούσε το νέο πλαίσιο λειτουργίας του Ενιαίου Ολοήμερου Σχολείου που εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο με αρ. αποφ. 68.931 και ημερομηνία 3 Ιουνίου 2009.

Κατά την σχολική χρονιά 2015-2016 λειτούργησαν 14 Ενιαία Ολοήμερα Σχολεία.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του Ενιαίου Ολοήμερου Σχολείου είναι:

- Η υποχρεωτική συμμετοχή όλων των παιδιών των επιλεγμένων σχολείων στον θεσμό.
- Ο εκσυγχρονισμός και η εισαγωγή του μαθήματος των Αγγλικών από την Α΄ τάξη.
- Η εισαγωγή, για πρώτη φορά, του μαθήματος των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών σε όλες τις τάξεις.
- Η εισαγωγή νέων μαθημάτων και δραστηριοτήτων σε διάφορους τομείς όπως η Αγωγή Υγείας, η Συναισθηματική Αγωγή, η Αγωγή του Καταναλωτή, η Κυκλοφοριακή Αγωγή, η Περιβαλλοντική Αγωγή και η Διαπολιτισμική Αγωγή.
- Η εισαγωγή Θεμάτων Ενδιαφέροντος όπως Αθλοπαιδιές, Ταεκβοντό (ολυμπιακά αθλήματα), Χοροί, Θέατρο, Μουσική και Καλές Τέχνες.
- Η εισαγωγή για πρώτη φορά του μαθήματος "Λογοτεχνία/Θεατρική Αγωγή" στις Α’, Β’ και Γ' τάξεις.
- Η παροχή γεύματος σε κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο που λειτουργεί ως τραπεζαρία.
- Η διδασκαλία θεμάτων ενδιαφέροντος με αγορά υπηρεσιών από εξειδικευμένο προσωπικό.
- Η βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής σε κάθε σχολείο.
- Οι επιχορηγήσεις για αγορά πρόσθετου διδακτικού υλικού, κάλυψη λειτουργικών εξόδων και σίτιση άπορων μαθητών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Παρούσα κατάσταση – προβλήματα στο εκπαιδευτικό Σύστημα Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Κύπρου

Το σχολείο, ως ένας κατεξοχήν κοινωνικός θεσμός, δεν μπορεί να παραμείνει αναλλοίωτο μπροστά στις ραγδαίες αλλαγές της κοινωνίας μας. Η αντιστοιχία μεταξύ των νέων κοινωνικών συνθηκών και της εκπαίδευσης καθιστούν προφανέστατα την ανάγκη μιας ριζικής αναμόρφωσης του εκπαιδευτικού συστήματος που να περιλαμβάνει νέες συνθήκες σχολικής ζωής και διαδικασίες μάθησης, νέα γνωστικά αντικείμενα, αναβαθμισμένες υποδομές και αναπροσαρμοσμένο ωρολόγιο πρόγραμμα.

Πίνακας 7: Βασικοί δείκτες εκπαίδευσης (Europa,2016)

			Κύπρος		Μέσος όρος ΕΕ	
			2012	2015	2012	2015
Σημεία αναφοράς εκπαίδευσης και κατάρτισης για το 2020						
Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και κατάρτιση (ηλικίας 18-24 ετών)	Σύνολο		11,4 %	5,3 %	12,7 %	11,0 %
Ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ηλικίας 30-34 ετών)	Σύνολο		49,9 %	54,6 %	36,0 %	38,7 %
Προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (από την ηλικία των 4 ετών μέχρι την ηλικία έναρξης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης)			85,0 %[11]	82,6 %[14]	93,2 %[11]	94,3 %[14]
Ποσοστό ατόμων ηλικίας 15 ετών με χαμηλές επιδόσεις σε:	Ανάγνωση		32,8 %		17,8 %	
	Μαθηματικά		42,0 %		22,1 %	
	Θετικές επιστήμες		38,0 %		16,6 %	
Ποσοστό απασχόλησης σπουδαστών που έχουν αποφοιτήσει πρόσφατα κατά επίπεδο ολοκλήρωσης εκπαίδευσης (ηλικίας 20-34 ετών που έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευση 1-3 έτη πριν από το έτος αναφοράς)	ISCED 3-8 (σύνολο)		73,0 %	68,8 %	75,9 %	76,9 %
Συμμετοχή ενηλίκων στη διά βίου μάθηση (ηλικίας 25-64 ετών)	ISCED 0-8 (σύνολο)		7,7 %	7,5 %	9,2 %	10,7 %
Άλλοι συναφείς δείκτες						
Επενδύσεις στην εκπαίδευση	Δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕΠ		6,1 %	5,8 %[14]	5,0 %	4,9 %[14,p]
	Δαπάνες για δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα ανά φοιτητή σε ευρώ ΜΑΔ	ISCED 1-2	9 162 EUR	8 589 EUR[13]		:[13]
		ISCED 3-4	10 795 EUR	10 188 EUR[13]		:[13]
		ISCED 5-8	10 174 EUR	10 667 EUR[13]		:[13]
Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και κατάρτιση (ηλικίας 18-24 ετών)	Γηγενείς		8,0 %	3,1 %	11,6 %	10,1 %
	Γεννημένοι στο εξωτερικό		20,7 %	16,7 %	24,9 %	19,0 %
Ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ηλικίας 30-34 ετών)	Γηγενείς		56,5 %	62,1 %	36,7%	39,4%
	Γεννημένοι στο εξωτερικό		39,8 %	36,7 %	33,8%	36,4%
Ποσοστό απασχόλησης σπουδαστών που έχουν αποφοιτήσει πρόσφατα κατά επίπεδο ολοκλήρωσης εκπαίδευσης (ηλικίας 20-34 ετών που έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευση 1-3 έτη πριν από το έτος αναφοράς)	ISCED 3-4		65,5 %	53,2%	69,7 %	70,8 %
	ISCED 5-8		74,7 %	73,6 %	81,5 %	81,9 %
Μαθησιακή κινητικότητα	Εισερχόμενη κινητικότητα αποφοίτων (πτυχίο)		14,6 %[13]	14,3 %[14]	5,5 %[13]	5,9 %[14]
	Εισερχόμενη κινητικότητα αποφοίτων (μεταπτυχιακό)		4,6 %[13]	5,7 %[14e]	13,6 %[13]	13,9 %[14]

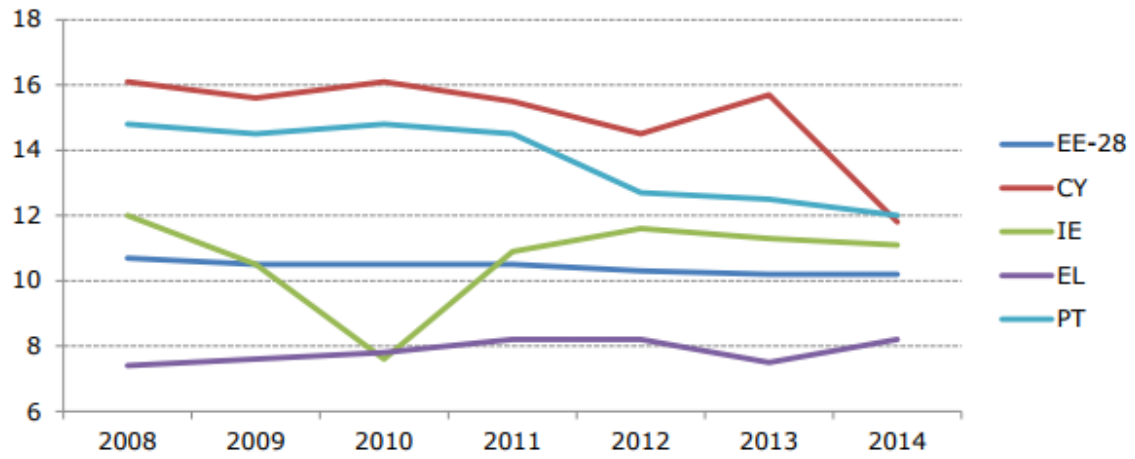
Σύμφωνα με τον πίνακα 7, Το ποσοστό συμμετοχής στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα στην Κύπρο ήταν 82,6 % το 2015, ήταν 11,7 εκατοστιαία σημεία κάτω από το 94,3

% που είναι ο μέσος όρος της ΕΕ. Σημαντικό ποσοστό παιδιών ηλικίας κάτω των 4 ετών και 8 μηνών (δηλαδή πριν από την υποχρεωτική εκπαίδευση) φοιτούν σε δημόσιους και ιδιωτικούς βρεφονηπιακούς σταθμούς ημερήσιας φροντίδας. Αυτά τα σχολεία υπάγονται στην αρμοδιότητα των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και, ως εκ τούτου, οι εν λόγω μαθητές δεν υπολογίζονται στα αριθμητικά στοιχεία που αφορούν την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (Europa, 2016).

Η ύπαρξη των σχετικά χαμηλών επιπέδων βασικών δεξιοτήτων και η συνεχιζόμενη έλλειψη αποτελεσματικότητας των δημόσιων δαπανών στο εκπαιδευτικό σύστημα εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικές προκλήσεις για τη χώρα.

Η Κύπρος εμφανίζει σχετικά υψηλό, αν και εμφανώς μειωμένο, επίπεδο γενικών δαπανών της κυβέρνησης για την εκπαίδευση. Οι εν λόγω δαπάνες αντιστοιχούσαν στο 6,5 % του ΑΕΠ το 2013 και στο 5,8 % του ΑΕΠ το 2014 . Σημαντική μείωση σημείωσε και το ποσοστό των δαπανών για την εκπαίδευση επί των συνολικών γενικών δαπανών της κυβέρνησης, από το 15,7 % το 2013 στο 11,8 % το 2014, με αποτέλεσμα να συγκλίνει προς το 10,2 % που αποτελεί τον μέσο όρο της ΕΕ των 28 (Eurostat, 2015).

Διάγραμμα 3: Ποσοστό των δαπανών για την εκπαίδευση επί των συνολικών δημόσιων δαπανών στην Κύπρο και σε άλλες χώρες που εφάρμοσαν ή εφαρμόζουν πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής

Από τα στοιχεία του Γενικού Λογιστηρίου, προκύπτει ότι οι δαπάνες του Υπουργείου Παιδείας (Δάσκαλοι, καθηγητές) είναι με διαφορά οι μεγαλύτερες αφού ανήλθαν το 2015 σε €604 εκατομμύρια, που αντιστοιχεί στο 34% των δαπανών προσωπικού του κράτους (€1.794 εκατ). Παράλληλα, ο πραγματικός προϋπολογισμός του 2015 ανήλθε στα €940 εκατ. Παρόλες τις υψηλές δαπάνες για τους εκπαιδευτικούς και την κατά συνέπεια υψηλή

ελκυστική επιλογή απασχόλησης, η έκθεση υπογραμμίζει ότι έρευνα του Οργανισμού για την Συνεργασία και την Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ, TALIS) ανέδειξε μια συγκεχυμένη εικόνα για την ποιότητα της εκπαίδευσης στην Κύπρο, ιδιαίτερα όσον αφορά το επίπεδο κατάρτισης των εκπαιδευτικών.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρει ότι το 12,8% των παιδιών βρίσκονται στα όρια της φτώχειας. Συγκεκριμένα το ποσοστό των παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας άρχισε να μειώνεται (ηλικία 0-17 ετών μειώθηκε από 15,5% το 2013, σε 12,8% το 2014). Παρόλα αυτά η συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση, είναι ελαφρώς χαμηλότερη από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο: για τα παιδιά ηλικίας 0-3 ετών, η συμμετοχή είναι 25% ενώ ο μέσος όρος της ΕΕ βρίσκεται στο 27% και ο στόχος της Βαρκελώνης στο 33%.

Μια από τις σημαντικότερες προκλήσεις στην Κύπρο τα τελευταία χρόνια είναι η σταδιακή αύξηση αλλοδαπών- αλλόγλωσσων μαθητών στα δημόσια σχολεία. Στους αλλόγλωσσους μαθητές παρέχεται το δικαίωμα εγγραφής και δωρεάν εκπαίδευσης στα δημόσια σχολεία της Κύπρου, σε όλα τα επίπεδα της Εκπαίδευσης, αφού στο εκπαιδευτικό μας σύστημα δε γίνεται καμιά διάκριση αναφορικά με τη φυλή, την κοινότητα, τη γλώσσα, το χρώμα, τη θρησκεία, τις πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις, αλλά και την εθνική καταγωγή των μαθητών. Η Πολιτεία δεν μπορεί να παραβλέπει την ύπαρξη των αλλόγλωσσων μαθητών και οι άμεσα αρμόδιοι υποστηρίζουν τη δημιουργία τάξεων υποδοχής. Τα περισσότερα από τα παιδιά δέχονται γλωσσική στήριξη.

Ειδική φροντίδα από το κράτος εκτός από τα αλλόγλωσσα παιδιά, δέχονται και οι θρησκευτικές ομάδες των Αρμενίων, Μαρωνιτών και των Λατίνων. Το ΥΠΠ τους παρέχει όλες τις διευκολύνσεις, επιχορηγώντας τα δίδακτρα και αναλαμβάνοντας όλες τις εργασίες για την εύρυθμη λειτουργία των σχολικών τους μονάδων (επιδιόρθωση, ανέγερση, συντήρηση κ.α) (Νικολαΐδης, 2005).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Προτάσεις αποτελεσματικής οργάνωσης και λειτουργίας του πρωτοβάθμιου συστήματος εκπαίδευσης της Κύπρου

Η μεταρρύθμιση της προσχολικής και της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης συνεπάγεται τη λήψη μέτρων που αφορούν το προσωπικό, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα και την αξιολόγηση. Η ενίσχυση του επαγγελματισμού του εκπαιδευτικού προσωπικού στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα μπορεί να προωθήσει τη συστηματικότερη επαγγελματική ανάπτυξη και να έχει θετικό αντίκτυπο στην ευημερία και την ανάπτυξη των παιδιών (Europa,2016).

Σημαντικός είναι ο ρόλος του διδακτικού προσωπικού στην ώθηση της σχολικής καινοτομίας, η οποία με τη σειρά της μπορεί να συμβάλει ώστε η εκπαίδευση να ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες της κοινωνίας και των μαθητών. Για παράδειγμα, η Μάλτα, η Ιρλανδία και το Βέλγιο έχουν θεσπίσει ένα μείγμα απαιτήσεων βάσει του οποίου απαιτούνται υψηλότερα προσόντα για την είσοδο στο επάγγελμα, καθώς και συστήματα διατήρησης των δεξιοτήτων και των επιδόσεων του προσωπικού μέσω της συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης.

Δεδομένης της αυξανόμενης ποικιλομορφίας στα σχολεία, της έλλειψης προσωπικού και του φθίνοντος ενδιαφέροντος για το επάγγελμα του εκπαιδευτικού, ένα ποικιλόμορφο διδακτικό ανθρώπινο δυναμικό, που περιλαμβάνει άνδρες, νέους και άτομα διαφόρων εθνοτικών προελεύσεων, μπορεί να προσφέρει στους μαθητές και τους σπουδαστές πληθώρα προτύπων. Για παράδειγμα, το 2014 το 85 % των διδασκόντων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση στην ΕΕ ήταν γυναίκες, ενώ σε τέσσερις χώρες το ποσοστό των γυναικών εκπαιδευτικών στο ίδιο επίπεδο εκπαίδευσης υπερέβαινε το 95 % (Eurostat, 2016).

Στην Ουγγαρία από το σχολικό έτος 2015-2016 εφαρμόστηκε η υποχρεωτική ηλικία έναρξης της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας από τα 3 έτη (μείωση από 5 χρονών) και αυτό γιατί θεωρήθηκε ότι τα παιδιά προετοιμάζονται καλύτερα για το σχολείο και πιθανόν να μειώνεται ο κίνδυνος εγκατάλειψης του σχολείου αργότερα. Συν της άλλης η Ουγγαρέζικη κυβέρνηση μεταβίβασε την λειτουργία των δημόσιων σχολείων από τους δήμους στο κράτος και την αποκέντρωση του τρόπου οργάνωσης της συντήρησης των δημόσιων σχολείων από τον Ιανουάριο του 2017 (Europa, 2016). Από την άλλη η Πολωνία αποφάσισε την αύξηση

της ηλικίας εισόδου στο σχολείο στα επτά έτη, απόφαση η οποία δεν συνάδει με τα διεθνή στοιχεία που υπογραμμίζουν τη σημασία της μάθησης σε μικρή ηλικία

Στο Λουξεμβούργο σχεδόν όλα τα παιδιά συμμετέχουν στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα από την ηλικία των τεσσάρων ετών. Τα μέτρα που εφαρμόζονται στην χώρα αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών αυτών, και ειδικότερα στη μείωση των κοινωνικοοικονομικών μειονεκτημάτων.

Στην Ελλάδα παρατηρείται ο μεγαλύτερος βαθμός συγκεντρωτισμού με 88% ακολουθεί το Λουξεμβούργο με 66% ενώ το Ολλανδικό εκπαιδευτικό σύστημα θεωρείται το πιο αποκεντρωμένο στην Ευρώπη καθώς όλες οι αποφάσεις λαμβάνονται σε επίπεδο σχολείου (OECD,2004).

Το ολλανδικό εκπαιδευτικό σύστημα συγκαταλέγεται μεταξύ αυτών που παρουσιάζουν τις καλύτερες επιδόσεις στην ΕΕ όσον αφορά τη συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (OECD,2004).

Η Επιτροπή Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης (2004), προτείνει την μεταμόρφωση του Κυπριακού σχολείου του μέλλοντος, όχι σε σχολείο της οικονομίας της αγοράς, αλλά σε δημοκρατικό σχολείο της αγοράς του δήμου. Εξάλλου η ίδια η επιτροπή επικρίνει το ιδεολογικοπολιτικό πλαίσιο της σύγχρονης κυπριακής εκπαίδευσης ως ελληνοκυπριακοκεντρικό, στενά εθνοκεντρικό και πολιτισμικά μονολιθικό, ένα πλαίσιο το οποίο αγνοεί τη διαπολιτισμικότητα και την πολυπολιτισμικότητα της Κυπριακής κοινωνίας καθώς και τον εξευρωπαϊσμό και την διεθνοποίηση της κυπριακής εκπαίδευσης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ/ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η Δημόσια Παιδεία αποτελεί το βασικότερο θεμέλιο των σύγχρονων δημοκρατικών κοινωνιών (Επιτροπή Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης, 2009). Η επιτυχία της εκπαίδευσης ως κοινωνική λειτουργία στηρίζεται στην αρχή της οικειότητας που απαιτεί όλοι οι εμπλεκόμενοι σ' αυτήν (εκπαιδευτικοί, μαθητές, γονείς, Υπουργείο Παιδείας και η περιβάλλουσα τα εκπαιδευτήρια κοινωνία), να αισθάνονται και να λειτουργούν ως μέλη της ίδιας οικογένειας

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στη λειτουργία τους οι εκπαιδευτικές μονάδες της χώρας μας οφείλεται στην απουσία ορθών, αυθεντικών και δημιουργικών ανθρώπινων σχέσεων, ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς μεταξύ τους, στους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές, στους εκπαιδευτικούς και γονείς και ανάμεσα στο σχολείο και την περιβάλλουσα το σχολείο κοινωνία.

Διαφαίνεται ότι η μορφή του εκπαιδευτικού συστήματος της Κύπρου αποτελεί το πιο σημαντικό πρόβλημα. Το πολύ συγκεντρωτικό και συντηρητικό εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου, είναι εμπόδιο στην ανάπτυξη του δημόσιου σχολείου. Δεν έχει καθόλου αυτονομία και οι διευθυντές είναι διαχειριστές και διεκπεραιωτές γραφειοκρατικών διαδικασιών αντί ηγέτες των σχολικών μονάδων.

Η δημιουργία ενός σύγχρονου εκπαιδευτικού συστήματος, που θα στηρίζεται στις ανθρώπινες αξίες της δημοκρατικής παιδείας και η διατήρηση της προσφοράς ισότητας ευκαιριών σε όλα τα παιδιά, που θα λειτουργεί με βάση την κοινωνική ενσωμάτωση όλων των μαθητών, κρίνεται απαραίτητη για τη δημιουργία αποτελεσματικών σχολείων.

Η ολοκληρωτική αναδόμηση του εκπαιδευτικού μας συστήματος και η προσαρμογή του σε ένα σύγχρονο παιδαγωγικό σύστημα, μακριά από αυταρχικά πρότυπα και γνωσιοκεντρικές προσεγγίσεις, με βάση την κατανόηση και το σεβασμό των αναγκών κάθε ατόμου που μετέχει σ’ αυτό, αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχία του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Becker, J., Ayman, R. & Korabik, K. (2002). Discrepancies in Self/Subordinates' Perceptions of Leadership Behavior: Leader's Gender, Organizational Context, And Leader's SelfMonitoring, Group Organization Management, 27 (2), 226-244.

Bodycott, P., Walker, A. & Lee Chi Kin, J. (2001). More than heroes and villains: Pre-service teacher beliefs about principals, Educational Research, 43, 15–31.

Cameron, K.S. (1984). The effectiveness of ineffectiveness. In : Staw, B.M & Cummings, L.L (Ed.). Research in Organizational Behavior. Greenwich, CT: JAI Press.

Edmonds, R. (1979). Effective Schools for the Urban Poor. Educational Leadership. Vol.37, pages: 15-24.

Euro guidance. (2017). Το Εκπαιδευτικό Σύστημα στην Κύπρο, διαθέσιμο στο http://www.euroguidance.gov.cy/mlsi/dl/euroguidance/euroguidance.nsf/page02_gr/page02_gr?OpenDocument (τελευταία επίσκεψη 22/02/2017).

Europa. (2016). Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης του 2016, διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2016-cy_el.pdf (τελευταία επίσκεψη 25/02/2017).

Fennell, H. (1999). Power in the principalship: four women's experiences, Journal of Educational Administration, 37 (1), 23-49.

Glover, D., Levacïcâ, R., Bennett, N. & Earley, P. (1996). Leadership, Planning and Resource Management in Four Very Effective Schools. Part I: setting the scene, School Organisation, 16 (2), 135- 148.

Hoy, W., miskel, C. (2013). Educational Administration: theory, research and practice. (9th Edition). New York: McGraw-Hill, Inc.

Jamieson, I. & Wikeley, F. (2002). Is Consistency a Necessary Characteristic for Effective Schools?, School Effectiveness and School Improvement , 11 (4), 435–452.

Kelly, P. & Colquhoun, D. (2003). Governing the Stressed Self: teacher 'health and well-being' and 'effective schools', Studies in the cultural politics of education, 24 (2).

Krug, S. E. (1992). Instructional Laedership: A Construtivist perspective. Educational Administration Quarterly, 28, 430-443.

Kyriakides, L., Demetriou, D. & Charalambous, C. (2006). Generating criteria for evaluating teachers through teacher effectiveness research, Educational Research, 48 (1), 1 – 20

LaPointe, M. & Stephen, H. (2006). Effective schools require effective principals, Leadership, 36 (1), 16-38.

Lee,V. E., Smith, J. B. & Cioci, M. (1993).Teachers and principals: Gender-related perceptions of leadership and power in secondary schools, Educational Evaluation and Policy Analysis, 15(2), 153-180

Macbeath, J. (2001). Η Αυτοαξιολόγηση στο Σχολείο. Ουτοπία και Πράξη. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Mortimore, P., Hillman, J., Sammons, P. (1995). Key characteristics of effective school: A review of school effectiveness research. School Effectiveness and School Improvement Journal. Available at: http://www.mp.gov.rs/resursi/dokumenti/ dok132-eng-SESI_Key_characteristics_of_effective_schools.pdf (last access 12/04/2017).

Moswela, B. (2006). Teacher professional development for the new school improvement: Botswana, International Journal of Lifelong Education, 25 (6), 623–632

Pashiardis, G. (2000). School climate in elementary and secondary schools: views of Cypriot principals and teachers, The International Journal of Educational Management, 14 (5), 224-237.

Rizvi, M. & Elliot, B. (2005). Teachers' perceptions of their professionalism in government primary schools in Karachi, Pakistan, Asia-Pacific Journal of Teacher Education, 33 (1), 35–52.

Scheerens, J. (2000). Improving school effectiveness. Paris: UNESCO, International Institute for educational Planning.

Scheerens, J., Bosker, R.J. (1997). The foundations of educational effectiveness. Oxford: Pergamon.

Sergiovanni, T. J. (1998) Leadership as Pedagogy, Capital Development and School Effectiveness, International Journal of Leadership in Education, 1(1), 37–46.

Talbot, D. L. (2000). Out With the Old, In With the New: Principal Succession at Liberty High, Journal of Cases in Educational Leadership, 3 (12).

Taylor, B. (2002). The effective school process. Alive and well, Phi Delta Kappan, 83 (5).

Taylor, B., Pearson, D., Clark, K. & Walpole, S. (1999). Center for the Improvement of Early Reading Achievement: Effective Schools/accomplished teachers, The Reading Teacher, 53 (2), 156-159.

UNESCO (1997). Appraisal Study on the Cyprus Education System. UNESCO, Paris.

Webb, R. (2005). Leading Teaching and Learning in the Primary School. From 'Educative Leadership' to 'Pedagogical Leadership', Educational Management Administration & Leadership, 33(1), 69–91.

Wynn, S. R., Carboni, L. W. & Patall, E. A. (2007). Beginning Teachers' Perceptions of Mentoring, Climate, and Leadership: Promoting Retention through a Learning Communities Perspective, Leadership and Policy in Schools, 6, 209–229

Αλεξάνδρου, Ι., Βρυωνίδης Μ. (2008). Οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Κύπρου για τον τρόπο εκπαιδευτικής διοίκησης: Μια έμφυλη διερεύνηση του φαινομένου, διαθέσιμο στο http://www.pek.org.cy/Proceedings_2008/pdf/g1.pdf

Επιτροπή Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης. (2004). ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΚΥΠΡΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ, διαθέσιμο στο http://www.paideia.org.cy/upload/ekthesi_epitropis.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015), The Economic Adjustment Programme for Cyprus — 7th Review — Summer 2015, http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/eeip/ip009_en.htm Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015), Eurydice, Structural Indicators for Monitoring Education and Training Systems in Europe — 2015, http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/190EN.pdf

Ζεμπύλας, Μ. (2010). ΕΠΑ 70Κ Εκπαιδευτική Πολιτική και Αναλυτικά Προγράμματα. Τόμος Α: Θεωρητικές διαστάσεις και λόγοι περί εκπαιδευτικής πολιτικής. Λευκωσία: Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Κατσαρός, Ι. (2008). Στελέχη Εκπαίδευσης και Εξωτερικό Περιβάλλον. Στο: Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου (2007). Μελέτη για την Αναδιοργάνωση και Ανάπτυξη της Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ΤΕΕ) Κύπρου» που στοχεύει στην υλοποίηση του έργου 2.2.2. για τη Μονάδα Διαχείρισης Έργων Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου Του Υπουργείου Παιδείας Και Πολιτισμού. Αρ. Προκήρυξης: ΜΕ32/2006

Κωνσταντίνου, Χ.(1994). Το σχολείο ως γραφειοκρατικός οργανισμός και ο ρόλος του εκπαιδευτικού σ' αυτόν. Εκδόσεις Σμυρνιωτάκη, Αθήνα.

Λιακοπούλου, Μ.(2014). Βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητα του σχολείου: προγραμματισμός και αυτοαξιολόγηση, διαθέσιμο στο http://www.diapolis.auth.gr/epimorfotiko_uliko/images/pdf/keimena/yliko/enotita_d/liakopoulou.pdf (τελευταία επίσκεψη 12/04/2017).

Ντούσκας, Ν. (2005).Ο Ρόλος του Εκπαιδευτικού στο Σύγχρονο Σχολείο, διαθέσιμο στο http://srv-ipeir.pde.sch.gr/educonf/1/02_.pdf (τελευταία επίσκεψη 28/03/2017).

Παπαδόπουλος, Σ. (2017). Το νομοθετικό πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Ένας πλήρης οδηγός της Διαπολιτισμικής Νομοθεσίας & Εκπαίδευσης, Διαθέσιμο στο http://6dim-diap-elefth.thess.sch.gr/nomothetiko_plaisio_diap_ekpshs.pdf (τελευταία επίσκεψη 24/06/2017).

Πασιαρδή, Γ. (2001). Το Σχολικό Κλίμα: Θεωρητική Ανάλυση και Εμπειρική Διερεύνηση των Βασικών Παραμέτρων του. Εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα.

Πασιαρδής, Π. (2004). Εκπαιδευτική Ηγεσία: από την περίοδο της ευμενούς αδιαφορίας στη σύγχρονη εποχή. Μεταίχμιο. Αθήνα.

Πουργιανού, Ε. (2012). Το αποτελεσματικό σχολείο στη σύγχρονη εποχή. Διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, διαθέσιμο στο http://www.pre.uth.gr/new/el/content/1231-apotelesmatiko-sholeio-sti-syghroni-epohi-diereynisi (τελευταία επίσκεψη 29/03/2017).

Τζιαούρη, Β. (2007). Η δυνατότητα άσκησης εσωτερικής εκπαιδευτικής πολιτικής σχολικών μονάδων δημοτικής εκπαίδευσης στο εκπαιδευτικό σύστημα τησ Κύπρου : απόψεις και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για την υπάρχουσα κατάσταση και τις προοπτικές. Διαθέσιμο στο https://apothesis.eap.gr/handle/repo/20801

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (2016), Στρατηγικό Σχέδιο για την περίοδο 2016-18, http://www.moec.gov.cy/etisia-ekthesi/index.html

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ. (2007). ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ Η Ολική Αναθεώρηση του Εκπαιδευτικού μας Συστήματος, διαθέσιμο στο http://www.paideia.org.cy/upload/Arthrografia/17_1_2008_stratigikos_shediasmos_anatheorimenos.pdf (τελευταία επίσκεψη 07/05/2017).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ. (2015). 50χρονα Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, διαθέσιμο στο http://50chrona.moec.gov.cy/ (τελευταία επίσκεψη 16/06/2017).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ. (2015). Δημοτική Εκπαίδευση, διαθέσιμο στο http://50chrona.moec.gov.cy/index.php/istoriki-anadromi/paideia-ekpaidefsi/dimotiki-ekpaidefsi (τελευταία επίσκεψη 16/06/2017).

Χατζηχαμπή, Α.(2014). Το κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα και η σχέση του με την αγορά, διαθέσιμο στο http://www.ellvm.org.cy/dokimia_dokimiaka/%CF%84%CE%BF-%CE%BA%CF%85%CF%80%CF%81%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%BF-%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF-%CF%83%CF%85%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9/ (τελευταία επίσκεψη 16/06/2017).

Επιτροπή Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης. (2009). Σύνοψη έκθεσης της επιτροπής για την σχολική βία. Διαθέσιμο στο http://www.paideia.org.cy/upload/1_12_2009_sholiki_via.pdf (τελευταία επίσκεψη 16/06/2017).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Προαιρετικό Ολοήμερο Δημόσιο Νηπιαγωγείο (ΠΟΝ)

Το σχολείο, ως ένας κατεξοχήν κοινωνικός θεσμός, δεν μπορεί να παραμείνει αναλλοίωτο μπροστά στις ραγδαίες αλλαγές της κοινωνίας μας.

Η αντιστοιχία μεταξύ των νέων κοινωνικών συνθηκών και της εκπαίδευσης καθιστούν προφανέστατα την ανάγκη μιας ριζικής αναμόρφωσης του εκπαιδευτικού συστήματος που να περιλαμβάνει νέες συνθήκες σχολικής ζωής και διαδικασίες μάθησης, νέα γνωστικά αντικείμενα, αναβαθμισμένες υποδομές και αναπροσαρμοσμένο ωρολόγιο πρόγραμμα.

Η αναμόρφωση αυτή στη Δημοτική Εκπαίδευση, μπορεί να συντελεστεί και στα πλαίσια του Προαιρετικού Ολοήμερου Δημόσιου Νηπιαγωγείου (ΠΟΝ).

Στόχοι ΠΟΝ

Η σταδιακή και καλά μελετημένη εισαγωγή του θεσμού του ΠΟΝ, θα συμβάλει ουσιαστικά στο στόχο του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (Υ.Π.Π.) για ποιοτική αναβάθμιση της παιδείας μας.

Η χρησιμότητα του θεσμού του ΠΟΝ είναι σήμερα πλατιά αποδεχτή, γιατί μεταξύ άλλων:

- Βοηθά στην ολόπλευρη καλλιέργεια και ανάπτυξη του παιδιού.
- Δίνει την ευκαιρία στα παιδιά να τύχουν καθοδήγησης από νηπιαγωγούς και άλλο εξειδικευμένο προσωπικό για περισσότερο χρόνο, με όλα τα ευμενή επακόλουθα.
- Εμπλουτίζεται το αναλυτικό πρόγραμμα με θέματα που ικανοποιούν ειδικά ενδιαφέροντα των παιδιών αλλά και με δραστηριότητες που προάγουν την κοινωνικοποίησή τους, τη δημιουργικότητα, τη φιλαναγνωσία, την ερευνητική διάθεση, την αισθητική καλλιέργεια, τις πρακτικές ικανότητες κ.ά.
- Παρέχονται ευκαιρίες, στους μαθητές, για αντιμετώπιση μαθησιακών και άλλων δυσκολιών τους.
- Προετοιμάζονται και οργανώνονται καλύτερα αθλητικές, καλλιτεχνικές και άλλες δραστηριότητες, που εμπλουτίζουν τη σχολική ζωή, χωρίς να επηρεάζονται δυσμενώς οι άλλοι τομείς της σχολικής εργασίας.
- Απαμβλύνεται η ανισότητα ευκαιριών που υπάρχει ανάμεσα σε παιδιά εύπορων και φτωχών οικογενειών, λόγω του φαινομένου των απογευματινών φροντιστηριακών μαθημάτων και άλλων δραστηριοτήτων.

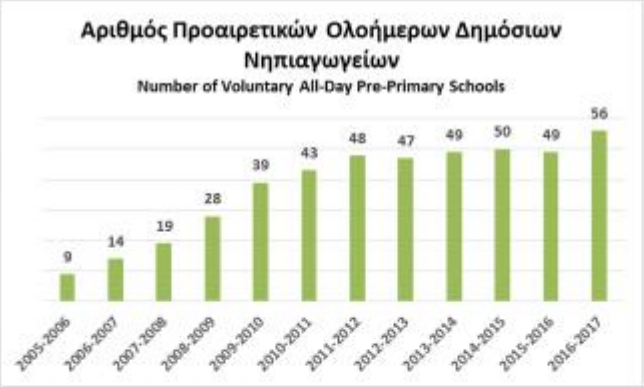
- Περιορίζονται τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενες έξω από το σπίτι μητέρες, αναφορικά με την επίβλεψη των παιδιών τους.
- Δίνει την ευκαιρία στα παιδιά με «ειδικές ανάγκες» να βλέπουν, να μιμούνται τη συμπεριφορά των άλλων παιδιών στο παιχνίδι, στο φαγητό, στη δημιουργική εργασία και έτσι συνεργάζονται, συνυπάρχουν και μαθαίνουν αβίαστα.
- Προλαμβάνεται και περιορίζεται η παιδική παραβατικότητα. Τα παιδιά απασχολούνται επωφελώς και δεν έχουν χρόνο να αναπτύξουν αντικοινωνική συμπεριφορά ή δράση.
- Καταπολεμείται η τηλεθέαση και άλλες κακές συνήθειες.
- Αξιοποιούνται τα σχολικά κτίρια και οι σχολικές εγκαταστάσεις όσο γίνεται περισσότερο χρόνο, πέρα από τη χρήση τους για τα κανονικά μαθήματα των παιδιών.

Η λειτουργία του Προαιρετικού Ολοήμερου Σχολείου στην Κύπρο

Τη σχολική χρονιά 2005-2006 ο θεσμός λειτούργησε για πρώτη φορά, όχι μόνο σε Δημόσια Δημοτικά και Ειδικά Σχολεία, αλλά και σε 9 Δημόσια Νηπιαγωγεία.

Ο θεσμός των Προαιρετικών Ολοήμερων Σχολείων συνεχίζει με επιτυχία μέχρι και σήμερα. Κατά τη σχολική χρονιά 2016-2017 λειτουργούν 56 Προαιρετικά Ολοήμερα Δημόσια Νηπιαγωγεία.

Στατιστικά στοιχεία εφαρμογής του θεσμού του ΠΟΝ

Τύπος Προαιρετικού Ολοήμερου Σχολείου

Ημέρες και ώρες λειτουργίας ΠΟΝ

Το Προαιρετικό Ολοήμερο Δημόσιο Νηπιαγωγείο λειτουργεί με 4 (τέσσερις) πρόσθετες απογευματινές περιόδους για όσα παιδιά ενδιαφέρονται, αρχικά για τέσσερις ημέρες την εβδομάδα (Δευτέρα, Τρίτη, Πέμπτη, Παρασκευή) και από τη σχολική χρονιά 2015-2016 για

πέντε μέρες την εβδομάδα (επέκταση θεσμού και την Τετάρτη), εφόσον το Υπουργικό Συμβούλιο έχει εγκρίνει την πενθήμερη λειτουργία του ΠΟΝ. Η συμμετοχή των παιδιών στο θεσμό του ολοήμερου σχολείου είναι προαιρετική. Η φοίτηση, όμως, όσων παιδιών αποφασίσουν να συμμετέχουν στο θεσμό είναι υποχρεωτική μέχρι τις 15:05 τουλάχιστον, και υποχρεωτικά για 5 φορές την εβδομάδα (Δευτέρα-Παρασκευή).

Αναλυτικό και ωρολόγιο πρόγραμμα ΠΟΝ

Το πρωινό αναλυτικό και ωρολόγιο πρόγραμμα λειτουργεί με βάση τους ισχύοντες κανονισμούς λειτουργίας των δημόσιων σχολείων.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Το ΠΟΝ είναι προέκταση του πρωινού και διέπεται από την ίδια φιλοσοφία και τις παιδαγωγικές αρχές. Η εργασία που γίνεται συμπληρώνει το πρωινό πρόγραμμα και έχει ως στόχους:

- Την εμπέδωση των πρωινών στόχων σε όλους τους τομείς ανάπτυξης του παιδιού
- Την ενισχυτική διδασκαλία για παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες
- Την ξεκούραση, τη δημιουργική απασχόληση και την ψυχαγωγία των μαθητών.

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το πρόγραμμα, που είναι συνέχεια του πρωινού, είναι ευέλικτο και έχει παιγνιώδη χαρακτήρα.
Το πρόγραμμα του ΠΟΝ περιλαμβάνει:

- 40 λεπτά σίτιση (13:05-13:45)
- 40 λεπτά ξεκούραση ή σιωπηρές δραστηριότητες (13:45-14:25)
- 40 λεπτά δημιουργικές, παιγνιώδεις δραστηριότητες, γλωσσικές, μαθηματικές δραστηριότητες, εξοικείωση με την τεχνολογία, και ψυχαγωγία (θεατρική και μουσική αγωγή, κίνηση, χορό και εικαστική έκφραση) (14:25-15:05)
- 15 λεπτά διάλειμμα (15:05-15:20)
- 40 λεπτά ήσυχες δραστηριότητες για καλλιέργεια δεξιοτήτων ή ομαδικά παιχνίδια (15:20-16:00)

Το Ωρολόγιο Πρόγραμμα είναι ευέλικτο με ελαστική δομή που να εξασφαλίζει τη συνέχεια και τη συνέπεια με το πρωινό πρόγραμμα και με τη φιλοσοφία που το διέπει. Ο τεμαχισμός σε σαραντάλεπτες περιόδους γίνεται για καθαρά πρακτικούς λόγους, για υπολογισμό του εργάσιμου χρόνου των εκπαιδευτικών που υπηρετούν στο ΠΟΝ, για εναλλαγή και ποικιλία δραστηριοτήτων, για διέγερση και διατήρηση του ενδιαφέροντος καθώς και για διασφάλιση της ενεργητικής συμμετοχής των παιδιών.

Μπορεί να γίνει διαπλοκή των γλωσσικών/μαθηματικών δραστηριοτήτων με τις δημιουργικές, μουσικές, κινητικές, θεατρικές και εικαστικές δραστηριότητες. Η μετάβαση από τη μια δραστηριότητα στην άλλη πρέπει να γίνεται με φυσικό και παιγνιώδη τρόπο έτσι που η μάθηση να είναι μια ενδιαφέρουσα, ευχάριστη και δημιουργική εμπειρία.

Ωρολόγιο Πρόγραμμα Προαιρετικού Ολοήμερου Δημόσιου Νηπιαγωγείου

ΩΡΕΣ	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή
13:05-13:45	Σίτιση	Σίτιση	Σίτιση	Σίτιση	Σίτιση
13:45-14:25	Ξεκούραση	Ξεκούραση	Ξεκούραση	Ξεκούραση	Ξεκούραση
14:25-15:05	Δημιουργικές Δραστηριότητες	Δημιουργικές Δραστηριότητες	Δημιουργικές Δραστηριότητες	Δημιουργικές Δραστηριότητες	Δημιουργικές Δραστηριότητες
15:05-15:20	**ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ**				
15:20-16:00	Ήσυχες Δραστηριότητες	Ήσυχες Δραστηριότητες	Ήσυχες Δραστηριότητες	Ήσυχες Δραστηριότητες	Ήσυχες Δραστηριότητες

Αριθμός παιδιών κατά τμήμα

Όσον αφορά στις δραστηριότητες στο ΠΟΝ, ο αριθμός των παιδιών κατά τμήμα κυμαίνεται από 8-25 παιδιά ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της σχολικής μονάδας.
Για τη σίτιση των παιδιών, μπορούν να σχηματιστούν ομάδες, ως εξής:

- 1 τμήμα (μέχρι και 25 παιδιά) → μια νηπιαγωγός
- 2 τμήματα (26-50 παιδιά) → δυο νηπιαγωγοί

Σε περίπτωση που παραμένουν κάτω από 10 μαθητές στη ζώνη 15:20-16:00, θα πρέπει να γίνεται συνεννόηση με τον Οικείο Επιθεωρητή για έγκριση της ομάδας.

Ειδική Εκπαίδευση

Παιδιά που φοιτούν σε Δημόσια Νηπιαγωγεία και στηρίζονται με Σχολική Συνοδό/Βοηθό κατά τη διάρκεια της πρωινής φοίτησης τους, μπορούν να ζητήσουν τη στήριξη της Σχολικής Συνοδού/Βοηθού και κατά την παρακολούθηση του Προγράμματος του Προαιρετικού Ολοήμερου Νηπιαγωγείου μετά τις 13:05.

Στελέχωση των σχολείων που εφαρμόζεται ο Θεσμός

Θέση του Υ.Π.Π. είναι η λειτουργία του ΠΟΝ να στηρίζεται στην προσοντούχο νηπιαγωγό και γι' αυτό επιδίωξη είναι να στελεχώνονται τα Ολοήμερα Νηπιαγωγεία με νηπιαγωγούς

καταρτισμένες για την εκπαίδευση των παιδιών προδημοτικής ηλικίας. Μέλημα του Υ.Π.Π. είναι η εργοδότηση όσο το δυνατό περισσότερων ανέργων εκπαιδευτικών, αλλά ταυτόχρονα και η ομαλή σύνδεση Πρωινής και Απογευματινής Ζώνης με την απασχόληση μόνιμων εκπαιδευτικών στα Ολοήμερα Σχολεία. Παρόλο που οι πλείστοι εκπαιδευτικοί κατέχουν εκτός από πρώτο πτυχίο Προδημοτικής Εκπαίδευσης και μεταπτυχιακό σε σχετικό θέμα με την Εκπαίδευση, η συνεχής επιμόρφωση πάνω σε θέματα, μεθόδους και διαδικασίες που αφορούν στο Ολοήμερο Σχολείο, θεωρείται από το Υ.Π.Π. ζωτικής σημασίας και πρωταρχικός στόχος, γι' αυτό και διοργανώνονται Ημερίδες Επιμόρφωσης από το Γραφείο Ολοήμερων Σχολείων σε συνεργασία με τους αρμόδιους ΕΔΕ (Διεύθυνση Δημοτικής Εκπαίδευσης), σε επαρχιακό επίπεδο, προς διευκόλυνση των εκπαιδευτικών.

Θέμα ασφάλειας και κανονισμών λειτουργίας

Σε ό,τι αφορά θέματα που άπτονται του τρόπου λειτουργίας, των κανονισμών, της ασφάλειας μαθητών και δασκάλων και για οποιοδήποτε άλλο θέμα είναι δυνατό να παρουσιαστεί, εφαρμόζονται οι πρόνοιες των ισχυόντων κανονισμών λειτουργίας δημόσιων σχολείων και γενικότερα η ισχύουσα εκπαιδευτική νομοθεσία που αναφέρεται στη λειτουργία των νηπιαγωγείων που λειτουργούν από τις 07:30-13:05.

Εξοπλισμός των σχολείων που εφαρμόζεται ο θεσμός

Για την αποτελεσματική λειτουργία του θεσμού του Προαιρετικού Ολοήμερου Δημόσιου Νηπιαγωγείου απαιτείται ο εξοπλισμός των νηπιαγωγείων με:

- τραπέζια - καθίσματα
- ψυγείο – δίσκοι – μαχαιροπίρουνα - ποτήρια
- οπτικοακουστικά μέσα
- βιβλία για εμπλουτισμό των βιβλιοθηκών
- Υλικά για τη διδασκαλία διάφορων δραστηριοτήτων, όπως π.χ. Τέχνης, Θεάτρου κ.τ.λ. (αναλώσιμα)
- Γραφική ύλη (χαρτί φωτοτυπικού, μελάνι εκτυπωτή, κ.τ.λ.)
- Επιτραπέζια παιχνίδια – cd players

Για την αγορά του εξοπλισμού αυτού το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού εμβάζει στην οικεία Σχολική Εφορεία το απαραίτητο χρηματικό ποσό. Η διεύθυνση του σχολείου σε συνεργασία με το Σύνδεσμο Γονέων απευθύνεται στη Σχολική Εφορεία για την αγορά του εξοπλισμού, σύμφωνα με τις προδιαγραφές που δίνονται από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού.

*Για οποιαδήποτε άλλη αγορά, θα πρέπει να προηγείται επικοινωνία με το Γραφείο των Ολοήμερων Σχολείων. Σημειώνεται ότι η αγορά των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, tablets, εκτυπωτών, βιντεοπροβολέων, διαδραστικών πινάκων, επίπλων, δεν καλύπτεται από το κονδύλι ων λειτουργικών εξόδων που λαμβάνει η οικεία Σχολική Εφορεία για τις ανάγκες λειτουργίας του Ολοήμερου Σχολείου.

**ΔΕΝ επιτρέπεται η χρησιμοποίηση του κονδυλίου που προορίζεται για την κάλυψη των λειτουργικών εξόδων του Ολοήμερου Σχολείου για την κάλυψη άλλων εξόδων (π.χ. σίτισης, πρωινής ζώνης κτλ).

Σίτιση των παιδιών που φοιτούν στο Προαιρετικό Ολοήμερο Δημόσιο Νηπιαγωγείο

Τα έξοδα για τη σίτιση των παιδιών και όλες τις αναγκαίες διευθετήσεις για την προμήθεια/παρασκευή του γεύματος αναλαμβάνουν πλήρως οι γονείς των παιδιών. Το είδος του φαγητού και το πρόγραμμα σίτισης είναι σύμφωνο με σχετική εγκύκλιο του Υ.Π.Π.

Η διεύθυνση και το προσωπικό του σχολείου δεν έχουν καμιά εμπλοκή/ευθύνη στο θέμα της σίτισης. Ο ρόλος τους περιορίζεται στην επίβλεψη, στην απόκτηση καλών τρόπων συμπεριφοράς και στην παιδονομία κατά τη διάρκεια του γεύματος και της μεσημβρινής ανάπαυσης (13:05-13:50).

Το Υ.Π.Π. επιχορηγεί το σιτηρέσιο περιορισμένου αριθμού άπορων μαθητών με το ποσό των €321 για κάθε μαθητή τον χρόνο (πενθήμερη λειτουργία ΠΟΝ). Τέτοια επιχορήγηση δικαιούνται όλα τα παιδιά των οποίων οι οικογένειες είναι λήπτες Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας. Σε περίπτωση που ο αριθμός των παιδιών αυτών είναι μικρός και υπάρχει η δυνατότητα να βοηθηθούν και άλλα παιδιά, αυτά πρέπει αποδεδειγμένα να χρήζουν βοήθειας και να προέρχονται από (α) πολύτεκνες οικογένειες, (β) μονογονεϊκές οικογένειες, (γ) διαλυμένες οικογένειες, (δ) παιδιά αναπήρων και (ε) δυσπραγούσες οικογένειες.

Οι άποροι μαθητές επιλέγονται από Συμβουλευτική Επιτροπή, στην οποία συμμετέχουν ο Διευθυντής του Σχολείου, ο Πρόεδρος του Συνδέσμου Γονέων και ο Πρόεδρος της Σχολικής Εφορείας. Σε αυτή την περίπτωση επιχορήγηση δικαιούνται άλλα 2 παιδιά (για σχολεία μέχρι 30 μαθητές) και 3 παιδιά (για σχολεία με περισσότερους από 31 μαθητές), που εμπίπτουν στις κατηγορίες και έχουν επιλεγεί από την επιτροπή που έχει καταρτιστεί για το σκοπό αυτό, επισυνάπτοντας τα απαραίτητα πιστοποιητικά/δικαιολογητικά, τα οποία και αποστέλλονται στο Υ.Π.Π., στο Γραφείο Ολοήμερων Σχολείων.